

TANKER OG MENINGER OM SKOGBRUKSPLANEN OG ANNEN
FREMSTILT INFORMASJON BLANT ANDELSEIERE I MJØSEN
SKOG BA.

THOUGHTS AND OPINIONS ABOUT THE FORESTRY PLAN AND
OTHER INFORMATION AMONG MEMBERS IN THE
COOPERATIVE MJØSEN SKOG BA.

BJØRN ERIK MOE

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
INSTITUTT FOR NATURFORVALTNING
MASTEROPPGAVE 30 STP. 2012



Forord

Denne oppgaven er skrevet som en avsluttende studie på min femårige utdanning ved Høgskolen i Hedmark og Universitet for Miljø- og Biovitenskap. Det har vært en lang prosess, med utfordringer underveis. Likevel sitter jeg igjen med følelsen av å ha kommet vel i havn. Jeg har lært mye gjennom hele prosessen og er overbevist om at dette er kunnskap jeg kan ta med meg og få bruk for senere i livet.

Jeg vil takke alle skogeierne som tok seg tid til å svare på spørreskjemaet. Den største takken skal de ti skogeierne ha som var villige til å stille til intervju. Uten dem hadde ikke denne oppgaven latt seg gjennomføre. Andreas Holen i Mjøsen Skog BA skal også ha en stor takk for å ha latt meg jobbe med dette temaet. Andreas har vært en god støttespiller, spesielt i den innledende prosessen. Det samme gjelder Geir Korsvold i Mjøsen Skog BA. Sjur Baardsen og Ole Hofstad har vært mine veiledere, og guidet meg gjennom de forskjellige fasene i hele prosessen. Sjur Baardsen og Alf Petter Jønsson har vært til uvurderlig hjelp i forbindelse med gjennomlesning og kritiske tilbakemeldinger.

Familien min skal også ha en stor takk. Dere har vært behjelpelige med korrekturlesning, kaffekoking og oppmuntrende tilrop fra start til slutt. Det samme gjelder deg Hanna, takk for at du var der hele tida.

Ås, 14.05.2012

Bjørn Erik Moe

Sammendrag

Denne oppgaven er basert på dybdeintervjuer med ti forskjellige skogeiere som er andelseiere i skogeierforeningen Mjøsen Skog BA. Skogeiere fra kommunene Østre Toten og Sel i Oppland fylke, samt Ringsaker kommune i Hedmark fylke er intervjuet i løpet av våren 2012.

Det ble undersøkt i hvor stor grad informasjon som blir gitt fra skogeierforeningen forstås av skogeiere. Forskjellige kanaler for å gi informasjon blir brukt: internett, e-post og tekstmeldinger og i papirform samt gjennom skogbruksplanen. Oppgaven tar utgangspunkt i seks grupper med ulike skogeiertyper funnet av Myrland (2011).

Det ble ikke funnet store forskjeller gruppene imellom, ei heller store forskjeller mellom mannlige og kvinnelige skogeiere. Videre ble det undersøkt om skogeiere ønsket tilgang på mer informasjon og i tilfelle hva slags informasjon og i hvilken form det var ønskelig å motta dette. Resultatene viser at skogeiere i stor grad ikke etterspør ytterligere informasjon. I tillegg er personlig kontakt med fagpersoner høyt verdsatt. Resultatene sammenfaller med funn fra tidligere studier, men det antas at enkelte funn kan brukes i fremtiden, enten av Mjøsen Skog BA, eller andre aktører.

Abstract

This paper is based on in-depth interviews with ten different forest owners who are members in the forest owner cooperation Mjøsen Skog BA. Forest owners from the municipalities Østre Toten and Sel in Oppland county, and Ringsaker municipality in Hedmark county were interviewed in the spring of 2012.

It was investigated whether the information provided by the forest owner association was understood. Different channels for providing information is used; the Internet, e-mail and text messages and in paper form through the forest plan. The paper is based on six groups of forest owner types found by Myrland (2011).

It was not found any significant differences between the groups, neither significant differences between male and female forest owners. It was further investigated whether forest owners wanted access to more information and the form in which it was desired to receive it. The results show that forest owners to a large extent do not request more information. In addition, personal contact with experts is highly appreciated. The results coincide with findings from previous studies, but it is believed that some findings can be used in the future, either by Mjøsen Skog BA, or other parties.

Innhold

1.0 Innledning.....	1
1.1 Dagens skogeiere	2
1.2 Situasjonen for dagens skogeiere.....	2
1.3 Problemstilling.....	4
1.4 Mjøsen Skog BA	5
2.0 Materiale og metode.....	7
2.1 Utvalg og studieområde.....	8
2.2 Grupperingen av de seks skogeiertypene	9
2.3 Bruttoutvalg av respondenter.....	10
2.4 Spørreskjemaet	11
2.5 Utvelgelsen av respondenter til intervju	12
2.6 Intervjuguiden.....	14
2.6.1 Innledning	14
2.6.2 Skogeien.....	14
2.6.3 Skogeiers holdninger	14
2.6.4 Informasjon om skog	14
2.6.5 Dersom skogeierne har skogbruksplan	14
2.6.6 Dersom skogeiere ikke har skogbruksplan	15
2.6.7 Gjennomgang av skogbruksplanen - papirversjonen.....	15
2.6.8 Gjennomgang av skogbruksplanen - elektronisk versjon	15
2.6.9 Tanker og meninger om skogbruksplanen.....	15
2.6.10 Oppsummering og avklaring.....	16
2.7 Bearbeiding av data	16
3.0 Resultater.....	17
3.1 Fremstillingen av sitater	18
3.2 Skogeierne og deres forhold til egen skog: rekreasjon, miljø og økonomi	18

3.3 Skogeiernes tanker og meninger om tilgangen til informasjon om skog	21
3.4 Kontakten med Mjøsen Skog og skogbrukssjefen i kommunene.....	23
3.5 Skogeierne og deres skogbruksplaner	24
3.6 Gjennomgang av skogeiernes skogbruksplaner.....	25
3.6.1 Skogeiernes forståelse av faguttrykkene og bruken av informasjon gitt i skogbruksplanen	26
3.6.2 Hva brukes informasjonen til?	28
3.6.3 "Listene" i skogbruksplanen - brukes de, i så fall til hva?	29
3.7 Skogeiernes tanker og meninger om skogbruksplanen	30
3.8 Skogeiernes tanker og meninger om fremtidas skogbruksplaner	31
4.0 Diskusjon.....	33
4.1 Intervju som metode	33
4.2 Grupperingen av skogeierne	33
4.3 Mannlige og kvinnelige skogeiere.....	35
4.4 Skogeiere og informasjon	36
4.5 Hva får skogeiere til å utføre tiltak i skogen?.....	37
5.0 Konklusjon og videre arbeid	38
6.0 Litteraturliste	39
7.0 Vedlegg	42
7.1 Vedlegg 1 - Spørreskjema	42
7.2 Vedlegg 2 - Følgebrev	46
7.3 Vedlegg 3 - Intervjuguide	48

1.0 Innledning

Skogen og det aktive skogbruket er viktig for næringsutvikling, men også for bosetting og sysselsetting i Norge. Regjeringen ønsker å styrke skogens bidrag til verdiskapning, men også til å nå viktige energi-, miljø- og klimamål. Norge skal ha et lønnsomt og bærekraftig skogbruk, som aktivt skal benyttes i nærings- og klimasammenheng. Det skal legges til rette for en økt bærekraftig avvirkning og uttak av biomassen som finnes i norske skoger, samt en økt oppbygging av skogen. Samtidig er skogen viktig i et miljøperspektiv. Biologisk mangfold, karbonopptak, naturtyper, folkehelse og friluftsliv skal i den økende aktiviteten tas hensyn til (Landbruks- og matdepartementet 2011).

I 2010 ble det avvirket 8,3 millioner kubikkmeter tømmer til industrien i Norge. (Statistisk Sentralbyrå 2011a). Drøyt 118 000 skogeiendommer ble ved utgangen av 2010 registrert med minst 25 dekar produktivt skogareal i Norge (Statistisk Sentralbyrå 2011b).

Gjennomsnittseiendommen er på ca. 580 dekar, og under en fjerdedel av alle skogeiendommene er større enn dette. I gjennomsnitt er eiendommene størst i Finnmark og minst på Vestlandet (Rognstad & Steinset 2010).

I land som Norge, Sverige og Finland er omtrent halvparten av skogarealet eid av private skogeiere. De har en sentral rolle når det gjelder å forsyne industrien med trevirke. Samtidig har de en like sentral rolle når det gjelder implementeringen av miljøpolitikken i skogbruket (Lönnstedt 1997). De siste tiårene har det årlige hogstkvantumet vært betydelig lavere enn den potensielle bærekraftige biomassen som faktisk finnes i norske skoger. Man antar at dette har en sammenheng med de lave virkesprisene på 1990-tallet, og at inntekten fra skogen betyr mindre for skogeiere, da inntekten fra skogeieres andre aktiviteter har økt (Bolkesjø & Baardsen 2001). Tall fra 2009 viser at kun 7 prosent av den gjennomsnittlige bruttoinntekten til personlige skogeiere kom fra skogbruk, mens 43 prosent kom fra personinntekt i annet arbeid. 20 prosent av bruttoinntekten til skogeiere kom fra jordbruk, og henholdsvis 10 prosent og 8 prosent av bruttoinntektene kom fra pensjon og andre inntekter (Statistisk Sentralbyrå 2009). I 2003 var den gjennomsnittlige inntekten fra skogbruk for personlige skogeiere med mindre enn 500 dekar produktivt skogareal snau 8000 kroner. Skogeiere med produktivt skogareal over 500 dekar og med mer enn 100 kubikkmeter avvirket masse hadde en gjennomsnittlig inntekt fra skogbruket på omtrent 110 000 kroner samme år (Statistisk sentralbyrå 2003).

Fra 1998 til 2008 har det blitt avvirket tømmer for salg på ca. halvparten av alle skogeiendommene. De eiendommene som ikke har sluttavvirket tømmer i denne perioden, er stort sett små i størrelse, og er nok et bevis på at mange av disse skogeierne ikke er avhengige av inntekter fra skogen (Rognstad & Steinset 2010). Swärd (2003) skriver at det nok finnes en del utfordringer knyttet til å få denne gruppen skogeiere til å avvirke mer, i tråd med regjeringens mål om økt avvirkning.

Samtidig ser man at i samme periode har hogstkvantumet for hver enkelt drift i gjennomsnitt mer enn doblet seg, gjerne et stort kvantum i forhold til størrelsen på eiendommen, og da er det naturlig at det går lenger tid mellom hver aktivitet. På de mellomstore og store eiendommene er det kun noen få som ikke har avvirket de siste ti årene. Dette er i hovedsak eiendommer som er underlagt vern, eller som har avvirket store kvantum i tidligere perioder (Rognstad & Steinset 2010).

1.1 Dagens skogeiere

Ser vi nærmere på skogeierne, finner vi at om lag 75 prosent av alle skogeiere er menn. Gjennomsnittsalderen er i underkant av 57 år, og øker. Kvinnelige skogeiere hadde i 2008 en eierandel av hele skogarealet i Norge på ca. 20 prosent - og vi finner størst forskjell i aldersstrukturen her. Det er en overvekt av kvinnelige skogeiere både blant nye skogeiere og de eldste skogeierne. Man antar at dette kommer av endringen i odelsloven som kom i 1975, samtidig som man mener det kan komme av en høyere forventet levealder for kvinner enn for menn. I tillegg ser man at de store eiendommene er eid av menn, og at de blir overdratt til neste generasjon tidligere. I 2008 hadde hver femte skogeiere høyere utdanning, mens for resten av Norges befolkning lå tallet på en av fire. En femtedel av skogeierne bor i en annen kommune enn der skogeiendommen deres ligger. Dette igjen varierer etter hvor man er i landet, men har en tendens til å øke nær store byer. Skogeiere som bor i Akershus har over halvparten av skogarealet sitt i en annen kommune enn der de bor (Rognstad & Steinset 2010).

1.2 Situasjonen for dagens skogeiere

Dagens skogeiere er gjerne i en annen situasjon enn tidligere. Vår verden blir stadig mer digitalisert, fokuset på lønnsomhet er større, samtidig som samfunnet generelt stiller større og større krav til hvordan en skogeiere skal forvalte sine skogressurser. Karppinen (1998) skriver at den viktigste forandringen blant skogeiere og deres situasjon i Finland, er de strukturelle forandringene i eierskapet av skogeiendommer. Et typisk trekk er en økning av nye skogeiere

som ikke opprinnelig er bønder. Forskjellige mennesker har forskjellige verdier, yrker og utdanning, og mange blir skogeiere gjennom et eierskifte, uten å ha noen direkte tilknytning til det å forvalte en skog. Det kan antas at dette gjelder i noen grad også i Norge.

I 2008 gjennomførte Mjøsen Skog BA en andelseierundersøkelse som viste at viljen til å tilegne seg kunnskap blant skogeiere var stor. Likevel synes informasjonen å være vanskelig å forstå for den "vanlige mannen i gata", altså skogeiere uten skogfaglig kunnskap. En del skogeiere svarte at de deltok på skogdager og skogkvelder, mens andre fant den informasjonen de trengte på internett. I tillegg viste det seg at mange av skogeierne ønsket en tettere dialog med skogbrukslederen, gjerne om konkrete problemstillinger knyttet til drift av egen skog (Korsvold 2010). Dette samsvarer i stor grad med en undersøkelse utført av Dahl (1991) blant skogeiere i fylkene Østfold, Akershus, Hedmark, Oppland, Vest-Agder, Hordaland og Nordland. Han fant at kontakt med skogbrukssjef, skogbruksleder og rådgivere var viktig for skogeiere, og at mange hadde hatt kontakt med slike fagpersoner. Videre fant han at tidsskrifter og medlemsblader var en viktig kilde for spredning av informasjon til skogeiere.

Det er derfor naturlig å anta at ulike former for beslutningsstøtte er vesentlig for hvordan en skogeier forvalter sine skogressurser. I den sammenheng startet Mjøsen Skog BA et treårig prosjekt kalt VerdiVekst i 2010. Prosjektet har bakgrunn i de politiske målene om en langsiktig og aktiv bruk av skogressursene, samt at mennesker i dag etterspør lett tilgjengelig informasjon og veiledning som grunnlag for sine beslutninger – man vet at skogeieren er "online", men lever i tidsklemma (Holen 2011).

Mange bønder og skogeiere forvalter i dag driften av eiendommen via PC-baserte verktøy. Samtidig er det all grunn til å tro at bruken av PC-baserte verktøy og systemer vil øke i fremtiden. Over 70 % av bønder og skogeiere har i dag PC i hjemmet, eller tilgang til dette. Svært mange har også PC tilknyttet internett, og kunnskapen om bruk av PC har økt kraftig blant skogeiere på kort tid (Ekanger 2002). De siste årene har over 1100 skogeiere i Norge skaffet seg PC-baserte verktøy som gjør det mulig å ajourføre skogbruksplaner (Korsvold 2010).

Mjøsen Skog BA har i samarbeid med Allskog og AT-Plan utviklet en webbasert database for lagring og produksjon av skogbruksplansdata kalt Allma Plan. Allma Eiendom benytter seg av data fra databasen som skogeierne kan bruke som et verktøy for en optimal skogforvaltning. Webklienten er designet etter lesten fra Google Map eller Google Earth, og

vil derfor være enkel for skogeierne å ta i bruk. Allma Plan blir i dag brukt som basisplattform for digitale skogbruksplaner i flere skogeierandelslag (Allma 2011).

Dagens skogbruksplan blir utgitt på papir, og på web i Allma. I nær framtid vil derimot skogbruksplanen kun være tilgjengelig på nett i elektronisk form, og det må bes spesifikt om en papirversjon (pers medd. Holen 2012). Ved aktivt å ajourføre skogbruksplanen, og ha en dialog mellom skogeier og skogbruksleder, mener man at informasjonsutvekslingen og beslutningsprosessen kan bli mer effektiv. Man mener at denne informasjonen kan ligge på internett sammen med den oppdaterte skogbruksplanen (Korsvold 2010).

Ekanger (2002) skriver at en overgang fra papirbasert skogbruksplan til elektronisk skogbruksplan gjør at man får en overgang fra informasjon til kommunikasjon. Altså vil informasjonsflyten i større grad gå begge veier. Det antas at denne kommunikasjonen kan føre til en økt forretningsmessig kontakt mellom de forskjellige leddene. For å få denne kommunikasjonen mellom leddene til å fungere, mener Ekanger (op.cit.) at kurs og oppfølging av skogeiere er viktig. Kurs som går over internett antas å være nyttige, men sannsynligvis vil ikke alle fange opp dette tilbudet. Det bør derfor vurderes en systematisk oppfølging av skogeiere i årene etter at skogbruksplanen ble utarbeidet. Ajourføringen av dataene brukt i skogbruksplanen er også et viktig moment. Ekanger (op.cit.) skriver videre at forskjellige skogeiere vil ha forskjellige behov for ajourføring og oppdatering av opplysninger i planen, og at kostnaden knyttet til dette vil være en kritisk faktor.

1.3 Problemstilling

Mjøsen Skog BA ønsker å få mer motiverte andelseiere som igjen forhåpentligvis vil føre til økt aktivitet i skogen. Med bakgrunn i det man vet om skogeiere og deres situasjon i dag, og ikke minst forskjellene mellom dem, antar man at informasjon som blir gitt, må gjøres mer forståelig og lettfattelig. Det er en del faguttrykk, eller ”stammespråk”, som blir brukt i skogbruksplanen og i annen fremstilt informasjon. Ord og uttrykk som har et "forstlig" preg over seg, bør i følge Mjøsen Skog reduseres.

Det er flere momenter som anses som sentrale i denne oppgaven;

- Hvordan oppfattes informasjonen som blir fremstilt på nett?
- Hvordan oppfattes informasjonen som blir fremstilt i skogbruksplanen?
- Har kvinnelige skogeiere og mannlige skogeiere forskjellig behov for informasjon?

- Ønsker skogeiere annen informasjon enn det som finnes per i dag gjennom skogbruksplanen eller på nett?
- Kan behovet for å kontakte skogbruksleder eller andre fagpersoner bli mindre dersom informasjon blir gjort tilgjengelig andre steder eller på en annen måte?

Denne oppgaven forsøker å kartlegge skogeieres tanker og meninger om disse momentene.

1.4 Mjøsen Skog BA

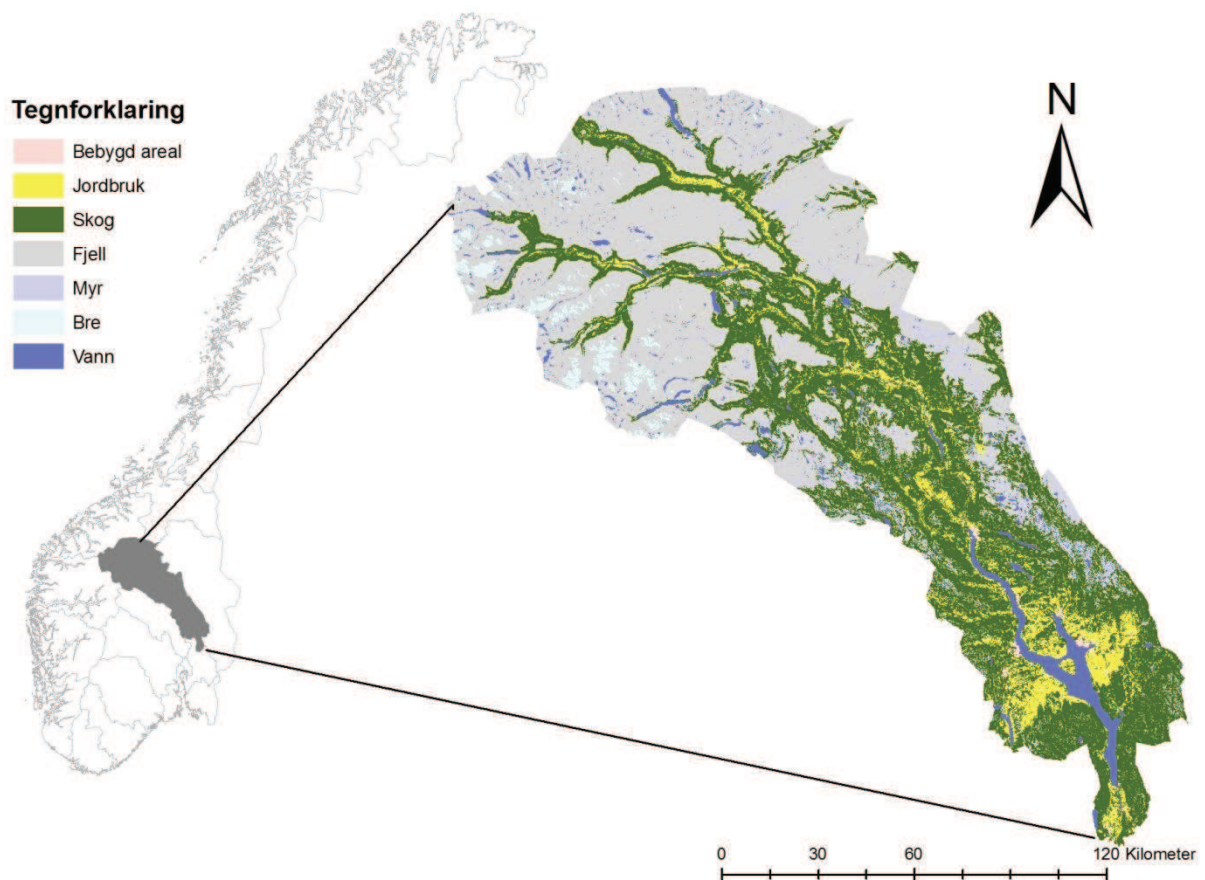
Den 8. oktober 1909 ble Mjøsen Skog stiftet under navnet Mjøsdistrikternes Skogeierforening. Foreningen på dette tidspunktet bestod av forskjellige fellessalg av tømmer, og styret var sammensatt av formenn fra disse. Tjue år seinere ble tømmeret overført til skogeierforeningen som fra 1929 til 1955 ble hetende Mjøsen Salgsforening (Mjøsen Skog BA 2010a). På 1950-tallet, omtrent samtidig som bestandsskogbruket ble den gjeldende driftsformen, begynte også skogeierforeningen med veiledningstjenester og skogplanlegging. På 1970-tallet ble skogbruket mer mekanisert, og hogstmaskinene begynte å overta driften som igjen førte til et økt behov for utmarksplanlegging. På 1980-tallet ble miljøfokus større, og dette måtte det tas hensyn til under planlegging og gjennomføring av skogsdrift. På 1990-tallet ble tømmeromsetningen mer kundetilpasset, planleggingen og hogsten ble mer datastyrt, og man gikk over til digitaliserte skogbruksplaner. En økende globalisering av skogsindustrien tok også til. Barskogvern, Levende Skog Standard, og sertifisering ble en del av skogbrukshverdagen. Samtidig begynte skogbruket å få en stadig økende andel kvinner (Mjøsen Skog & Sandberg 2009; Mjøsen Skog BA 2010a).

Den 1. januar 2006 ble Mjøsen Skogeierforening omdannet til andelslaget Mjøsen Skog BA. En ryddig og klar organisasjonsform var hovedhensikten med omdannelsen, men man ønsket samtidig å utvikle organisasjonen slik at engasjementet i skognæringens verdikjede ble større. I tillegg til dette var ønsket om å reise mer kapital tilstede, og øke mulighetene for å føre verdier tilbake til eierne (Mjøsen Skog BA 2010a).

Mjøsen Skog har som formål å arbeide for andelseierne og deres økonomiske interesser tilknyttet deres skogeierdom gjennom flere momenter: omsetning av tømmer og å arbeide for en best mulig pris på eiernes produkter, langsiktig rett og aksept for næringsmessig utnyttelse av eiendommene med tilfredsstillende rammebetingelser, tilby skogtjenester, veiledning og kompetanse. De har også som formål å arbeide for økt bruk av skog- og treprodukter og gjennom kapitaloppbygging samt og stimulere til næringsutvikling og innflytelse og avkastning i skogsindustrien ved engasjement fra andelseierne (Mjøsen Skog BA 2010b)

I 2009 fylte skogeierforeningen 100 år, gjennom denne 100-årsperioden har skogeierne holdt sammen, trass i voldsomme spenn i driftsforhold og eiendomsstruktur. Mjøsen Skog sin visjon er enkel, men krystallklar: ”Sammen skal vi være best til å skape verdier for andelseierne i skog og utmark” (Mjøsen Skog BA 2010a).

Mjøsen Skog har virksomhet i Eidsvoll kommune, Stange, Hamar, Løten og Ringsaker i Hedmark, alle Toten- kommunene, Gjøvik og hele Gudbrandsdalen i Oppland (Mjøsen Skog BA 2010a).



Figur 1 Mjøsen Skog BAs virksomhetsområde. (I figuren er hele Eidsvoll kommune fremstilt. Mjøsen Skog har kun virksomhetsområde nord i Eidsvoll kommune).

Virksomhetsområdet til Mjøsen Skog er med andre ord stort og varierer sterkt geografisk, fra granskoger med innblanding av furu på Eidsvoll i sør, til fjellfuruskog lenger nord og høyt oppe i Gudbrandsdalen. Dette medfører store forskjeller med tanke på biologiske forutsetninger for hvordan boniteten er, virkeskvaliteten, vegetasjonstyper, klima, driftsforhold med mer.

2.0 Materiale og metode

Det skilles mellom to forskningsstrategier i metodelæren: kvantitativ og kvalitativ metode. Den kvantitative forskningsstrategien beskriver virkeligheten i tall og tabeller, og krever et stort antall enheter. Den kvalitative forskningsstrategien er basert på et mindre antall enheter, og beskriver virkeligheten med ord. Tverrsnittdesignet er et typisk design for den kvalitative metoden og utføres gjerne som samtaleintervjuer med få informanter eller respondenter. Det er gjerne begrenset til et tidsrom, og er en studie av en eller flere nåtidige holdninger (Ringdal 2007).

I denne studien var det ønskelig å undersøke skogeiers meninger og holdninger knyttet til informasjon om skog som blir gitt i skogbruksplanen, på nett eller andre steder. Et kjennetegn på at den kvalitative metoden bør brukes, er når fremstillingen, og ikke minst forståelsen av det som blir fremstilt, skal undersøkes. I tillegg er behovet for å få mange opplysninger om relativt få undersøkelsesenheter et kjennetegn på at den kvalitative metoden bør brukes (Holme & Solvang 1986).

For å kunne gå i dybden å undersøke hva skogeier mener og føler om skogbruksplanen samt annen informasjon som blir gitt om skog, ble dybdeintervju valgt som metode. Dette ville ikke nødvendigvis en kvantitativ spørreundersøkelse gi like gode svar på.

Et intervju kan sees på som en samtale mellom to personer som snakker om det samme temaet, eller en utveksling av synspunkter. Formålet med et intervju er å skaffe til veie informasjon som er fyldig og beskrivende for ulike sider av et gitt tema (Dalen 2004).

Cassell & Symon (2004) deler opp arbeidet med det kvalitative intervjuet i 4 prosesser:

1. Definere en problemstilling
2. Utarbeide en intervjuguide
3. Skaffe respondenter
4. Gjennomføre dybdeintervjuet

Problemstillingen skal omtale de momenter som man ønsker å undersøke, og være nøytrale. Det vil si at intervjuerens egne tanker og holdninger om temaet ikke skal komme fram (Cassell & Symon 2004). Intervjuguiden skal omfatte sentrale temaer og spørsmål som skal være direkte knyttet til områdene studien ønsker å belyse. Svarene respondentene gir er datamaterialet som skal resultere i svar på problemstillingen. Det er derfor viktig å stille

spørsmålene på en slik måte at respondenten åpner seg opp, og svarer fyldig på spørsmålet (Dalen 2004).

Hvor mange respondenter det er nødvendig å velge til studien, er egentlig et spørsmål om hvilket tema man velger og hvor lang tid man har på å gjennomføre intervjuene (Cassell & Symon 2004). Respondenter er personer som har kjennskap til et spesielt fenomen, for eksempel at de tilhører en bestemt gruppe. De er altså representanter for den gruppen vi ønsker å undersøke (Jacobsen 2005).

Selve gjennomføringen av intervjuet må gjøres på riktig måte. Det er viktig å starte med enkle spørsmål, og ikke stille for mange spørsmål på en gang. Det er viktig at respondenten og intervjueren får en god dialog før eventuelt vanskelige temaer skal gjennomgås. Man må unngå ledende spørsmål, det er viktig at respondenten får svare fritt og utfyllende på spørsmålene, og ofte kan respondenten komme inn på spørsmål som allerede står i intervjuguiden. Man gjentar da ikke disse spørsmålene, men man kan komme med oppfølgingsspørsmål for enda mer utfyllende svar. I avslutningen av intervjuet bør man ikke komme med vanskelige spørsmål som gjør at intervjuet oppfattes negativt av respondenten. Ofte er det lurt å avslutte med et åpent spørsmål, der respondenten kan snakke fritt rundt det temaet man har tatt opp (Cassell & Symon 2004).

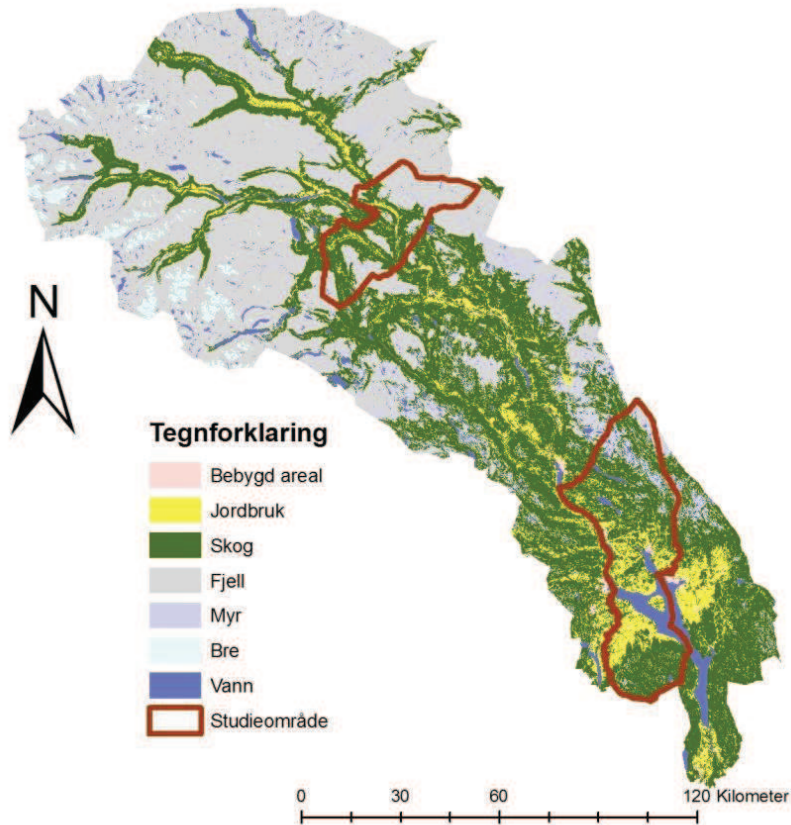
2.1 Utvalg og studieområde

I utgangspunktet ville alle skogeiere i Mjøsen Skog sitt virkeområde være aktuelle som respondenter. Ideelt sett burde man intervjuet alle disse for å få et så godt datagrunnlag som mulig. Dette lar seg selvfølgelig ikke gjøre i praksis. Jacobsen (2005) skriver at etter hovedmålgruppa er valgt ut, må man begrense denne, spesielt med tanke på tidsaspektet. Videre er det fornuftig å dele hele populasjonen inn i undergrupper.

Myrland (2011) fant at man statistisk kunne dele skogeiere inn i seks grupper av skogeiertyper: "Tradisjonisten", "Moderaten", "Forvalteren", "Entusiasten", "Realisten" og "Pessimisten". Myrland (op.cit.) skriver videre at seks grupper av skogeiere nok er passende, da få og store grupper kan ha ført til at skogeiere som bare delvis er enige med hverandre vil havnet innenfor samme gruppe. For denne studien er det tatt utgangspunkt i de seks gruppene Myrland (2011) fant.

To respondenter fra hver av gruppene, slik at det totale antallet respondenter ble tolv, ble sett på som passende. Ved å benytte disse seks gruppene fikk man en spredning i utvalget av

respondenter, for å kunne få kartlagt forskjellige holdninger og meninger om temaet knyttet til problemstillingen. For å få enda mer spredning i holdningene og meningene som kom frem, ble det valgt å fordele respondentene over kommunene Sel og Østre Toten i Oppland fylke og Ringsaker i Hedmark fylke.



Figur 2 viser studieområdet markert i rødt innenfor Mjøsen Skogs virksomhetsområde. Kommunen Østre Toten sørvest i regionen, Ringsaker øst-sørøst og Sel i nord øst. (I figuren er hele Eidsvoll kommune fremstilt. Mjøsen Skog har kun virksomhetsområde nord i Eidsvoll kommune).

2.2 Grupperingen av de seks skogeiertypene

Bakgrunnen for grupperingen av de seks skogeiertypene er en variansanalyse basert på 22 komponenter om skogeiers vurderinger av skogen sin, utført av Myrland (2011). Av disse 22 komponentene ble 16 funnet signifikante, og beskrivende for de ulike gruppene av skogeiertyper. Data fra 93 skogeiere danner grunnlaget for analysen (Tabell 1).

Tabell 1 viser gjennomsnittsverdier for skogeiertypens verdsettelse av komponentene. Verdier i kursiv viser de laveste gjennomsnittsverdiene, verdiene i fet skrift viser det høyeste gjennomsnittsverdiene (Myrland 2011).

Komponenter	Tradisjonisten	Moderaten	Forvalteren	Entusiasten	Realisten	Pessimisten
Rekreasjon	3,22	2,87	2,88	3,48	2,27	2,55
Lønnsomhet	4,50	4,41	4,25	4,79	3,70	4,40
Langsiktig fokus	3,04	2,63	3,28	3,60	2,82	2,80
Praktisk	3,89	3,07	3,72	3,73	3,59	2,29
Kontinuitet	3,58	2,72	3,69	3,61	2,88	2,68
Ikke-økonomiske prefe	3,36	2,61	3,34	3,64	2,84	2,28
Omdømme	4,04	3,59	4,09	4,24	3,59	3,35
Tømmer og jakt	3,36	3,23	3,95	3,77	2,80	2,18
Muligheter og forpliktelk	3,41	2,42	3,18	3,54	3,41	2,77
Økonomi	4,00	3,25	4,13	4,08	3,83	4,07
Flerbruk	4,12	3,46	4,28	4,52	3,68	4,25
Næring	4,39	3,97	4,47	4,60	3,77	4,13
Vern	1,80	1,84	2,90	2,60	1,97	2,20
Ingen goder fra skog	1,36	1,36	2,75	2,05	1,60	3,10
Alternativ	2,06	1,98	1,55	2,81	2,73	2,43
Langsiktig	2,75	2,58	2,13	3,49	3,05	2,05

Videre ble de beskrivende data for de ulike skogeiertypene illustrert (Tabell 2).

Tabell 2 Beskrivelse av skogeiertypene i gjennomsnittstall (Myrland 2011).

	Tradisjonisten	Moderaten	Forvalteren	Entusiasten	Realisten	Pessimisten
Alder (år)	59,5	56,29	54,10	50,57	53,60	54,40
Areal (dekar)	293,53	300,23	297,50	262,00	219,63	179,00
Bor på eiendommen	81 %	92 %	70 %	65 %	71 %	100 %
Høyere utdanning	33 %	79 %	0 %	38 %	55 %	80 %
Skogfaglig utdanning	39 %	50 %	50 %	33 %	0 %	50 %
Skogbruksplan	82 %	70 %	60 %	89 %	60 %	20 %
Antall	18	29	10	21	10	5

2.3 Bruttoutvalg av respondenter

Mjøsen Skog sine eierlister over skogeiere i Østre Toten, Sel, og Ringsaker kommuner ble brukt som bruttoutvalg av respondenter. Allmenninger ble ikke tatt med. Listene for Østre Toten kommune og Sel kommune ble sist oppdatert da Mjøsen Skog sendte ut tilbud om nye skogtakster i 2007. Eierlistene fra Ringsaker kommune ble sist oppdatert da nye skogtakster ble gjennomført i 2010 (pers. medd. Holen 2012). Listene er alfabetisk sortert på etternavn fra A til Å. For de respektive kommunene var utvalget 464 skogeiere i Østre Toten, 449 skogeiere i Sel, og 1073 skogeiere i Ringsaker kommune.

Det ble tatt høyde for at enkelte nok ikke kom til å svare på spørreskjemaet. I tillegg regnet man med at ikke alle som svarte var villige til å bli intervjuet. Bruttoutvalget ble derfor satt til 75 respondenter.

Det ble benyttet systematisk tilfeldig utvalg ut fra det ønskede utvalget på 25 respondenter fra hver kommune. Det vil si at hver niende skogeier i eierlistene for Østre Toten og Sel kommune ble plukket ut. I eierlistene for Ringsaker kommune ble hver førtiende skogeier plukket ut. Der en linje med ufullstendige opplysninger ble funnet, gikk man videre til man fant en skogeier med fullstendige opplysninger. Det ble satt krav om at alle respondentene måtte ha en e-post adresse og aller helst telefonnummer.

Fordelingen ble noe skjev på grunn av manglende opplysninger fra mange skogeiere. Dette dreide seg spesielt om skogeierne fra Sel kommune, og det viste seg at spesielt e-postadresser ble avgjørende. Nettoutvalget ble til slutt 26 skogeiere i Østre Toten kommune, 24 skogeiere i Sel kommune og 27 skogeiere i Ringsaker kommune.

2.4 Spørreskjemaet

Nettoutvalget av respondenter ble tilsendt et kort spørreskjema (Vedlegg 1) sammen med et kort følgebrev (Vedlegg 2) på e-post. Spørsmålene i spørreskjemaet ble knyttet opp mot komponentene som var signifikante for å skille skogeierne fra hverandre (Tabell 1). Enkelte av komponentene fikk litt annen ordlyd, for forståelsens skyld. Respondenten ble bedt om å ta stilling til de forskjellige komponentene, ut fra hvordan man verdsatte disse. En skala fra en til fem ble benyttet for å få fram verdsettelsen til den enkelte respondenten, som er vanlig i spørreundersøkelser (pers. medd. Hofstad 2012).

I tillegg ble det spurt etter beskrivende data for skogeiertypene (Tabell 2). Samtidig ble man også spurt om å beskrive seg selv som skogeier ut i fra de forskjellige gruppene, for å undersøke om det var noe samsvar med hva respondentene selv følte, og den statistiske grupperingen. Navnet på skogeiertypene ble noe omskrevet, og man kunne velge mellom "den tradisjonelle skogeieren", "den moderate skogeieren", "den forvaltningsaktive skogeieren", "den entusiastiske skogeieren", "den realistiske skogeieren" og "den pessimistiske skogeieren".

Internettjenesten Questback ble benyttet til denne prosessen. Questback er en internettbasert løsning som kan brukes til å samle inn data og analysere resultater direkte (Questback S.A).

Questback er også en sikker måte å samle inn data på, da sikkerheten er høyt vektlagt slik at anonymiteten til respondentene kan ivaretas på en god måte (op.cit.).

2.5 Utvelgelsen av respondenter til intervju

Når spørreskjemaene kom i retur, ble hvert enkelt svarskjema gjennomgått. Her ble det sett etter samsvar mellom høye og lave svarverdier i spørreskjemaet, mot høye og lave gjennomsnittsverdier som signifikant indikerer hvilken skogeiergruppe respondenten hørte til i Tabell 1.

I tillegg ble de beskrivende data undersøkt for å kunne kontrollere enkelte viktige momenter. Vi ser av Tabell 2 at en skogeier som er en typisk "Forvalter", ikke har høyere utdanning. Likeledes har ikke en typisk "Realist" skogfaglig utdanning. På den andre siden ser vi at "Pessimisten" bor på eiendommen.

Tabell 3 viser et eksempel på denne utvelgelsen. Vi ser at respondenten verdsetter enkelte komponenter høyt, mens andre komponenter verdsettes "midt på treet". Svært få komponenter verdsettes særdeles lavt.

Tabell 3. Viser et eksempel på en respondents verdsetting av de forskjellige komponentene (Tabell 1). Hvilke beskrivende data for skogeiergruppen som sammenfaller med grupperingen (Tabell 2) og hvilken gruppe respondenten ble plassert i.

Komponenter	Entusiasten	Pessimisten	Respondentens verdsetting
Rekreasjon	3,48	2,55	4
Lønnsomhet	4,79	4,40	4
Langsiktig fokus	3,60	2,80	4
Praktisk	3,73	2,29	3
Kontinuitet	3,61	2,68	5
Ikke-økonomiske preferanser	3,64	2,28	3
Omdømme	4,24	3,35	4
Tømmer og jakt	3,77	2,18	3
Muligheter og forpliktelser	3,54	2,77	3
Økonomi	4,08	4,07	3
Flerbruk	4,52	4,25	4
Næring	4,60	4,13	4
Vern	2,60	2,20	2
Ingen goder fra skog	2,05	3,10	4
Alternativ	2,81	2,43	2
Langsiktig	3,49	2,05	4
Beskrivende data	Bor på eiendommen Høyere utdanning Skogfaglig utdanning Skogbruksplan		
Respondenter er en;	Entusiast		

Denne respondenten ble altså vurdert til å være en entusiast. Dette ut fra verdsettingen av momentene i klassifiseringen av skogeiertyper fra Myrland (2011). Verdiene som er markert med fete typer indikerer hvilke avgjørende momenter fra respondentens verdsetting som sammenfaller med Myrlands signifikante komponenter. I tillegg ble de beskrivende data tatt med i vurderingen. Disse ble i noe større grad brukt når det var verre å plassere respondenten i den ene eller andre gruppen.

De respondentene som var aktuelle til videre intervju ble kontaktet per telefon. Det ble spurt kort om de kunne tenke seg å delta i en samtale hvor utfyllende informasjon om oppgaven også ble formidlet. Selve intervjuet ble utført hjemme hos den enkelte skogeier. Intervjuguiden ble utprøvd på forhånd, for å sjekke om spørsmålene var relevante for oppgaven, og ga gode nok svar for å svare på problemstillingen (Dalland 2012).

Personvernombudet for forskningsretningslinjer ble gjennomgått før intervjuet startet. Det ble innhentet tillatelse til å ta opp samtalen og informert om hvordan personalia til respondenten ville bli behandlet, og at man når som helst kunne trekke seg fra intervjuet. Respondenten fikk også muligheten til å høre gjennom intervjuet, og kreve at enkelte deler, eller hele intervjuet, ikke skulle brukes i oppgaven (Personvernombudet for forskning S.A.).

2.6 Intervjuguiden

I forkant av intervjuene ble det laget en intervjuguide (Vedlegg 3). Intervjuguiden inneholdt 7 hovedkapitler, med tilhørende underkapitler. Til hvert kapittel/ underkapittel ble det laget spørsmål som ble ansett som viktige for å kunne svare på problemstillingen og kartlegge andre viktige forhold.

2.6.1 Innledning

Innledningen ble brukt til å informere respondenten om bakgrunnen og formålet med intervjuet, og hva dataene skulle brukes til. Det ble også innhentet samtykke til å ta opp samtalen, og forholdene rundt ivaretagelsen av anonymitet ble forklart. Deretter ble det spurt om det var noen uklarheter, og intervjuet startet.

2.6.2 Skogeieren

Formålet med dette kapitlet i intervjuguiden var å kartlegge grunnleggende informasjon om skogeieren, i tillegg til det de allerede hadde oppgitt i spørreskjemaet.

2.6.3 Skogeiers holdninger

Dette kapitlet i intervjuguiden forsøkte å kartlegge skogeierens holdninger og meninger om det å eie skog. I tillegg ble det spurt om hvor viktig økonomi var for den enkelte, når det gjaldt avgjørelser knyttet til forvaltningen av skogen.

2.6.4 Informasjon om skog

Formålet med dette kapitlet var å undersøke skogeierens kunnskaper om skog, og om de følte seg i stand til å ta beslutninger på egenhånd. Videre ble det undersøkt om de visste hvor de kan finne informasjon som kunne være med på å lette beslutningene deres. I tillegg ble det undersøkt om hva slags informasjon skogeierne savnet og om hvor og hvordan skogeierne kunne tenke seg å finne informasjon knyttet til skog.

2.6.5 Dersom skogeierne har skogbruksplan

Dette kapitlet var ment for skogeierne som hadde skogbruksplan, enten i elektronisk form eller i papirversjon. Hovedmålet her var å kartlegge hvorvidt skogeierne var fornøyd med

planen og om hun/han forstod det som stod i planen. Samtidig var det her vi begynte å gjennomgå planen dersom skogeieren hadde papirversjon. Hadde hun/han elektronisk versjon, ble det kun stilt spørsmål. Det ble ikke en fysisk gjennomgang.

2.6.6 Dersom skogeier ikke har skogbruksplan

Enkelte av skogeierne kunne tenkes å ikke ha skogbruksplan. Det ville da være aktuelt å undersøke grunnen eller grunnene til dette. Her ble det kun stilt et spørsmål; "Hvorfor har du ikke skogbruksplan?". Formålet var å kartlegge hvorfor ikke skogeieren hadde plan, og det ble sett som viktig å få et utfyllende svar.

2.6.7 Gjennomgang av skogbruksplanen - papirversjonen

Målet med dette kapittelet var å utfordre skogeieren på enkelte faguttrykk og momenter i skogbruksplanen. Det var naturlig å anta at en skogeier som kunne mye om skog, leste planen lettere enn en skogeier som kunne lite eller ingenting om skog. I utgangspunktet er mye i planen relevant, men enkelte momenter ble ansett mer vesentlig enn andre, og kanskje viktigere for en skogeier å forstå med tanke på å ta en eller flere beslutninger.

Under selve intervjuet ble det ansett å være **meget** viktig å presisere at dette ikke var en utspørring om hva respondenten kunne. Hovedmålet med denne gjennomgangen var å undersøke om skogeieren kunne se for seg en annen måte å få denne informasjonen formidlet på enn måten det blir gjort i dag.

2.6.8 Gjennomgang av skogbruksplanen - elektronisk versjon

Enkelte av skogeierne kunne tenkes å ha kun elektronisk skogbruksplan. For å lette intervjusituasjonen noe, ble det derfor ansett mest fornuftig å ikke ha noen gjennomgang av planen. Det ble derfor stilt spørsmål som knyttet seg opp mot hva planen ble brukt til, forståelsen, og om de kunne tenke seg færre eller flere funksjoner.

2.6.9 Tanker og meninger om skogbruksplanen

Skogbruksplanen kunne tenkes å virke noe komplisert for enkelte skogeiere. Dette kapittelet ble derfor viet til spørsmål som knyttet seg til om skogeier hadde noen forslag til endringer av skogbruksplanen, enten den var i papirform eller av elektronisk format. Videre ble det spurt etter betalingsvilje for tilleggstjenester og om de kunne tenke seg å velge mellom flere "layouter".

2.6.10 Oppsummering og avklaring

Det siste kapittelet i intervjuguiden ble brukt til å oppsummere, dersom det var noe respondenten hadde svart uklart på, eller det var behov for ytterligere utdypning. Det ble også spurt om det var noe respondenten ville legge til. I tillegg ble det satt av noen minutter til fri prat. Deretter ble intervjuet avsluttet.

2.7 Bearbeiding av data

Alle intervjuene ble tatt opp på båndopptaker. I etterkant av intervjuene ble lydopptakene transkribert. Når datamaterialet ble analysert, ble i første rekke transkripsjonene brukt. Dersom det var uklarheter, ble det lyttet til lydopptakene for å sjekke om transkripsjonen stemte med det respondenten faktisk hadde sagt.

Metoden som ble brukt for å analysere datamaterialet, er en "matrisemodell" som er beskrevet i Kylene (2004). Denne metoden ble valgt med bakgrunn i at det er lett å finne tilbake til kilden for resultatet, og at grunnlaget får en liten grad av forandring i hvert ledd. Det ble laget matriser bestående av rader og kolonner. Bearbeidingen av dataene bestod da i å sammenfatte materialet i cellene. I radene ble spørsmål fra intervjuguiden satt inn. I kolonnene ble respondentenes svar satt inn, for hvert enkelt spørsmål.

Tabell 4 Viser et eksempel på en matrise som ble brukt i analysen av dataene.

	Respondent 1	Respondent 2	Respondent 3	Sammendrag
Spørsmål 1. Hvor lenge har du vært skogeier?	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX
Spørsmål 2. Hvilke tjenester kjøper du?	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX
Spørsmål 3. Hvilke aktører kjøper du tjenester av?	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX
Sammendrag og kommentar	XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX	
Konklusjon	XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX	

Når dette var gjort, ble matrisene klistret til et stort ark for å kunne se alle cellene på en gang, og et sammendrag ble laget fra alle svarene. Her ble det lagt vekt på å få et "verbalt gjennomsnitt" og en "verbal spredning", slik at ikke bare det typiske for hva de forskjellige respondentene hadde svart ble vist, men også variasjonen. Loddrett ble svarene fra hver

respondent gjort om til et sammendrag, for så å gi en konklusjon på hva de mente om det gitte kapittelet fra intervjuguiden (Kylen 2004).

3.0 Resultater

Intervjuguiden som ble laget på forhånd, fungerte greit. Det ble lagt til et par undermomenter under følgende spørsmål fra intervjuguiden: "*Vet du om noen steder du kan få tilgang til informasjon knyttet til forvaltning av skogen din?*" Dette dreide seg om fagbladene Mjøsnytt og SKOG som første respondent nevnte. Det ble spurt om hva de syntes om disse fagbladene og om de fant dem nyttige. I tillegg ble det spurt om skogeierne hadde vært på internett og søkt etter informasjon, og i tilfelle hvilke sider de benyttet for å finne denne informasjonen.

Ved gjennomgangen av skogbruksplanen ble det ansett at noen av spørsmålene fra intervjuguiden var noe enkle for enkelte av skogeierne, og virket unødvendig å stille. Forståelsen av faguttrykkene var hos de fleste skogeierne gode, og det ble derfor ikke vektlagt å undersøke selve forståelsen av uttrykkene. Det ble derfor lagt større vekt på å undersøke hvorvidt og hvordan skogeierne benyttet seg av en del momenter fra skogbruksplanen i en eventuell beslutningsprosess.

Svarresponsen på spørreskjemaet som ble sent ut til skogeierne i Sel, Østre Toten og Ringsaker kommuner, ga en lav svarprosent. Totalt kom det inn 20 fullstendige svar, som ga en svarprosent på 15 % (N=75). Dette ga likevel godt nok grunnlag for i utgangspunktet å få to respondenter fra hver gruppe. Ikke alle ville stille til intervju, mens andre ikke svarte på telefonen da de ble forsøkt kontaktet. Resultatene bygger derfor på intervjuer av ti skogeiere. Det ble intervjuet to skogeiere fra hver gruppe, bortsett fra gruppen "Moderat" og "Pessimist", der kun én fra hver gruppe ble intervjuet. Det ble intervjuet fem skogeiere i Sel kommune, en i Ringsaker kommune og fire i Østre Toten kommune. Det synes ikke å være noen store forskjeller mellom hva skogeierne i de forskjellige kommunene forteller.

"Showing-telling", metoden beskrevet av Golden- Biddle og Locke (2007), er blitt brukt for å fremstille dataene. Sammenfatningen av dataene ga et godt innblikk i de viktigste funnene, som her blir presentert. Mindre viktige funn blir ikke vektlagt i denne oppgaven. I tillegg blir sitater brukt for å belyse viktige momenter i funnene. Resultatkapittelet følger i stor grad hovedoverskriftene fra intervjuguiden.

3.1 Fremstillingen av sitater

Sitatene som er brukt for å belyse sentrale momenter i resultatene, er i stor grad fullstendige sitater fra hva skogeierne uttalte om de forskjellige temaene. Likevel har enkelte av sitatene blitt kortet noe inn. De har blitt kortet inn med tanke på å belyse det mest sentrale i skogeierens svar, uten at det har blitt tatt ut av sammenheng, eller som et forsøk på å manipulere sitatene. Sitater som har blitt kortet ned, er markert med [...]. I enkelte av sitatene står også oppfølgingsspørsmål. Der det er tilfelle, er spørsmålet markert i [/]. I enkelte sitater er det også fylt ut med ekstra opplysninger som er avgjørende for å se helheten i sitatet. Der det er tilfelle, har samme markering som for oppfølgingsspørsmål blitt benyttet.

3.2 Skogeierne og deres forhold til egen skog: rekreasjon, miljø og økonomi

Skogeierne som ble intervjuet, hadde en gjennomsnittseiendom på drøye 4000 dekar, og av disse var rundt 2400 dekar produktiv skog i gjennomsnitt per eiendom. Kun én skogeier hadde over 10000 dekar. Uten denne skogeieren blir gjennomsnittsarealet for de resterende skogeiendommene drøye 1300 dekar, med et produktivt skogareal i underkant av 500 dekar. Ingen av disse skogeierne hadde skogeiendommer på over 3000 dekar. Skogeierne hadde en gjennomsnittsalder på rundt 51 år, og av de intervjuede var sju menn og tre kvinner. Skogeierne har i gjennomsnitt vært skogeiere i drøyt 15 år. Den som hadde vært skogeier lengst, hadde vært det i 38 år, den ferskeste hadde vært skogeier i underkant av ett år. Kun to skogeiere hadde skogfaglig utdanning. I spørreskjemaet som ble sendt ut i forkant, ble skogeierne bedt om å klassifisere seg innen de seks gruppene med skogeiere. Fire av ti skogeierne traff riktig gruppe i forhold til de svarene de ga for de forskjellige variablene. Kun begge "Realistene" traff riktig gruppe.

Det er stor forskjell i hvor mye skogeierne gjør av fysisk arbeid i skogen. Innsatsen i den praktiske driften til den enkelte skogeier strekker seg fra å ikke gjøre noe, til å gjøre alt.

"Gjør ingenting fysisk selv. Det er Mjøsen og skogforvalteren der oppe som gir meg anbefalinger etter skogplanen..."

"Pessimisten", "Realisten" og "Moderaten" gjorde tilnærmet ingen ting selv, de kjøpte stort sett tjenester fra andre. "Tradisjonisten" gjorde i stor grad alt eller mye selv. "Entusiastene" gjorde også litt praktisk arbeid, men det så ut til at de gjorde litt mindre enn "Tradisjonistene". "Forvalteren" la også ned noe innsats i det praktiske arbeidet i skogen.

"Jeg gjør alt sjøl, ja, det gjør jeg".

Alle skogeierne, bortsett fra den ene "Tradisjonisten", kjøpte en eller flere tjenester - spesielt kjøpes det sluttavvirkning, eller hogst, av eksterne aktører. I tillegg kommer planting, ungskogpleie og tynning. Enkelte av skogeierne sa at de utførte disse tiltakene selv også, men de påpekte at det kom an på størrelsen på tiltaket, tiden og økonomien. Ved hogst så også ut til å være normalt for de fleste skogeierne, uavhengig av gruppe. Her nevnte de fleste at de gjerne fulgte skogbruksplanen, og tok ut vedvirke der det var foreslått som tiltak.

Skogeierne så ut til å ha en nær tilknytning til Mjøsen Skog. "Tradisjonisten" som gjorde alt selv, lot Mjøsen Skog ta seg av tømmeret, mens resten benyttet skogeierforeningens fagpersoner og tjenester når noe skulle gjøres i skogen. Et par av skogeierne har latt private ta seg av enkelte tiltak tidligere, men påpeker at Mjøsen Skog vil være naturlig å benytte ved neste store tiltak, spesielt hogst. På spørsmål om hvilke aktører man kjøpte tjenester av, svarte den ene "Forvalteren": *"Nei, brukt Mjøsen helt ut, hele tida"*.

Samtlige skogeiere syntes det å eie en skogeiendom var interessant. Videre så det ut til å være noen momenter som skilte seg ut. Det å "faktisk eie noe", at det er "en økonomisk ressurs" og at "en eier noe som andre en dag skal overta" var en fellesnevner for de fleste skogeierne. "Tradisjonisten" og "Forvalteren" la vekt på at økonomi er viktig. "Pessimisten" mente også at økonomi er viktig, men at skogen var såpass liten at det ikke betydde det helt store.

"Nei, du har jo en ressurs da. For min del har jeg en nødvendig inntekt de siste tre åra i forhold til overtakelsen av gården. Litt fra ved og".

"Moderaten" og "Entusiasten" la større vekt på at det var en ressurs som skulle forvaltes riktig, med tanke på at noen kom etter dem. Disse så i større grad ut til å være villige til å ta investeringer i skogen, som ikke nødvendigvis ga et økonomisk utbytte der og da. På spørsmålet om hvor viktig økonomi er når det skal tas en beslutning for om det skal gjøres noe i skogen, svarte "Moderaten"; *"Økonomien betyr ingen ting, det viktigste er å skjøtte skogen ordentlig, slik at den kan bli bra på sikt. Det er motivasjonen der"*.

"Tømmerprisen er begrensningen på det jeg gjør i skogen. For å si det litt brutalt så går ikke skogsdrifta her med overskudd, jeg kan ikke ta meg fri fra annet arbeid for å drive i skogen, for det har jeg ikke råd til".

Tømmerpriser og kostnader knyttet til hogst var det flere av skogeierne som tok opp. Det kunne se ut til at det var en generell oppfatning at man fikk betalt lite for virket, og at det generelt var dyrt å hugge. Flere av skogeierne som hadde hogd i den siste tida så ut til å være misfornøyde med det økonomiske utbyttet. De påpekte at det var riktig tidspunkt å hugge på, sett ut fra et skogfaglig syn, men at de hadde håpet på å få en større gevinst. "Pessimisten" hadde en relativt liten skogeiendom generelt sett, men ikke i forhold til enkelte av de andre skogeierne. På spørsmål om hvor mye som kunne forventes i årlig inntekt fra skogen, svarte denne skogeieren følgende: *Hvis en trekker fra det de som hugger skal ha? Kan det bli igjen en tusenlapp da? (En rånetto per kubikk blir gitt) Tror du det blir så mye? Hvor mye er det for kubikken? (Ja, hva tror du?) Er det over 200 kroner for kubikken da?*

Den ene "Forvalteren" hadde satt seg noe mer inn i priser, og hadde følgende å si om hvorfor det ikke hadde blitt hugd mer: *"En annen grunn til at jeg ikke har hugd er prisene, jeg synes det er aldeles for lave priser. Nettoen blir for liten".*

Alle gruppene med skogeiere utdypet at det ikke nødvendigvis var et stort årlig økonomisk utbytte, men at de hadde en ressurs i bakhånd, om det skulle være nødvendig å foreta en større investering i noe annet, enten det var skogeiere som hadde drevet lenge og ønsket å investere i andre prosjekter, eller om det var ferskere skogeiere, som så det som en mulighet til å få gården "opp å gå".

Skogeierne ble bedt om å rangere de tre viktigste grunnene til at de "besøkte" skogen sin. Seks av ti svarte instinktivt rekreasjon. "Tradisjonisten" svarte at det å kontrollere status i skogen, og praktisk arbeid var hovedgrunnen til "besøkene". "Moderaten" var primært i, eller gjennom skogen, i forbindelse med andre ting. Det syntes altså som om tanken med et "besøk" i egen skog, var noe forskjellig mellom skogeiertypene. Videre poengterte samtlige at det å ha en status på hva som holdt på å skje eller hadde skjedd i skogen var viktig.

"Rekreasjon. Og så er det rett og slett å ha, følge med, en oversikt. Rett og slett å se, studere og bli kjent. Ha rede på hva som skjer i skogen. På tredje vil det vel kanskje være, ja, for å planlegge seinere hogst eller inngrep".

Rekreasjon var også et viktig moment i forhold til hva skogeierne følte de ga tilbake til samfunnet. Alle skogeierne mente at dette var noe de bidro med "i den store sammenhengen". Skogeierne syntes det var flott at andre bruker skogen deres. Jakt var en viktig del av dette med rekreasjon, sju av de ti nevnte at det foregikk jakt i skogen deres. Det ga ikke

nødvendigvis noen stor inntekt, men at det var noe de kunne gi tilbake til samfunnet, og at de var fornøyde med det. En "Forvalter" og den ene "Tradisjonisten" mente at det trevirket de tok ut, kom samfunnet til nytte i den videre næringskjeden. Karbonbinding ble nevnt av tre skogeiere. Det syntes ikke som om de har gjort seg noen store tanker om det, men at det var noe som fantes i skogen deres.

"Nei det er nå råstoff til sagbruk og industri. Og friluftsopplevelse. Det er faste stier, og det synes jeg bare er trivelig, å treffe folk der. Og skal en se det i mere globalt perspektiv er det den CO bindinga da".

3.3 Skogeiernes tanker og meninger om tilgangen til informasjon om skog

Alle skogeierne ble spurt om hvordan de ville beskrive sine kunnskaper om forvaltning av skog. Kun tre skogeiere svarte at de følte kunnskapene som omtrent fraværende. To skogeiere mente de kunne noe, men at de følte at kunnskapen var "midt på treet". Fem skogeiere mente at de hadde gode forutsetninger for å forvalte skogen sin, og at kunnskapene var gode omkring temaet forvaltning av skog. Det syntes ikke å være de store forskjellene mellom gruppene.

"På en skala fra en til ti? På en firer, kanskje? Er ikke helt grønn, men ikke utlært heller".

Skogeierne fant informasjon om forvaltning av skog forskjellige steder. Tre av dem tok direkte kontakt med skogbruksleder, en leste i fagblader, en brukte kun planen, en benyttet seg av en nabo og en benyttet seg av landbrukskontoret i kommunen. Det så ut til å være en antydning til at de noe yngre skogeierne brukte internett som kilde for å få tak i informasjon.

Et av spørsmålene som kom opp i første intervju, var om skogeieren leste fagbladene SKOG og Mjøsnytt. Samtlige av skogeierne mottok begge bladene. De aller fleste var fornøyde med bladene, men hva de leste, var noe forskjellig. Biologi, forvaltning av skog, vilt og treslag var temaer de forskjellige skogeierne nevnte som interessante i bladene. Den ene "Tradisjonisten" svarte følgende på om han leste SKOG og Mjøsnytt: *"Det blir pløyd gjennom når det kommer... Begynner i ene enden og leser gjennom hele. Jeg er veldig interessert i skog, men kunnskapen er ikke helt til stede, men regner med det kommer etter hvert".*

"Pessimisten" hadde et litt annet forhold til bladene: *"Hender jo jeg blar igjennom dem, det er vel egentlig bare en utgift for meg å være medlem tenker jeg".*

Det ble også spurt om skogeierne fant informasjon på internett og i tilfelle hvor de begynte å se etter den informasjonen de ønsket å finne. Tre av skogeierne nevnte her Mjøsen Skog sine hjemmesider. Skogeieren med "de største kunnskapene" om skog, nevner også Skog og Landskap sine hjemmesider. En annen ung skogeier nevnte også at GOOGLE var et fornuftig sted å begynne et søk etter informasjon.

Selv om de flere av skogeierne hadde søkt etter informasjon på internett, så det ikke ut som om det var ønskelig med mer informasjon enn det som finnes per i dag. Sju av skogeierne begynte sitt svar på spørsmålet *"Er det ønskelig fra din side å ha tilgang til mer informasjon om skog og skogsdrift?"* med "nei" eller "tja".

De resterende tre skogeierne svarte mer diffust, men etterlyste ikke direkte mer informasjon. Selv om det ikke så ut til at skogeierne etterspurte mer informasjon, ble det spurt om hvor de kunne tenke seg å finne dette, dersom det var tilgjengelig. Alle skogeierne, bortsett fra "Pessimisten" svarte utfyllende på dette. Det så ikke ut til å være de store forskjellene mellom skogeiertypene. To av skogeierne svarte at det måtte være i papirform. Den ene forvalteren svarte: *«I de publikasjonene som finnes kunne det godt vært mer, men kan ikke peke på noen spesielle temaer»*.

De resterende seks skogeierne mente at slik informasjon burde være tilgjengelig på nett. Det var noe forskjellige meninger om hvordan denne informasjonen burde legges fram. Enkelte påpekte at bilder og tekst var nok, mens andre mente at video kunne bidra til å gjøre det hele mer interessant.

"Noe som kunne vært interessant, er jo videofilming av ungskogpleie, tynning, driftsteknikk og sånne ting. Video blir gjerne litt mer spennende og lærerikt. For å se på andre og lære ting for egen del hadde vært spennende".

Med utgangspunkt i det skogeierne mente om at det i utgangspunktet ikke var behov for mer informasjon, så det ikke ut til å være noen stor betalingsvilje for å få tilgang til mer. De fleste skogeierne hadde ingen klar formening om hvor "smertegrensen" for noe slik gikk, men flere understreket at det ikke kunne være store summer. Et sted mellom 100 og 200 kroner ser ut til å være maksimalt av hva man er villig til å betale. Enkelte svarte konsekvent "nei" når de ble spurt om de var villige til å betale for noe slikt.

"[...]Og sånn som det er i dag, så forventer du at hvis du ikke finner det på Mjøsen Skog [sine hjemmesider], så finner du det hos andre. Du forventer at det du finner på nettet i dag er tilgjengelig uansett".

Samtlige skogeiere, bortsett fra "Pessimisten", påpekte en eller annen gang i løpet av intervjuet at den personlige kontakten med fagpersoner var viktig for dem. Den ene "Tradisjonisten" kom inn på betydning av denne kontakten under intervjuet: "...Teller mye syns jeg, slik som skogbrukslederen i Mjøsen, du har han liksom, et ansikt å forholde seg til, å en person utad, det teller mye for min del. Det er noe annet å sitte å lese det på ei side på nettet, enn å få det muntlig.

Den ene "Forvalteren" hadde også et lignende synspunkt på denne personlige kontakten: "[...]Det er noe med den personlige kontakta, å få bekrefta at du tenker riktig å, ja dette stemmer dette, du er ikke helt på jordet".

På spørsmål om behovet for kontakt med skogbruksleder eller andre fagpersoner hadde blitt mindre dersom man hadde hatt tilgang på mer informasjon, svarte samtlige "nei" i en eller annen form.

"Nei, det hadde ikke gjort noen forskjell".

"Nei. Kanskje heller større. Kanskje en hadde fått mer ideer om hva en kunne gjort...en har jo tilgang til så mye informasjon, men en går jo ikke å oppsøker det før man har et behov, eller før en har et spesifikt problem. Da begynner man å interessere seg".

3.4 Kontakten med Mjøsen Skog og skogbrukssjefen i kommunene

Åtte av de ti skogeierne hadde hatt kontakt med noen i Mjøsen Skog i løpet av det siste året (2011). Samtlige av skogeierne har vært fornøyde med de rådene de har fått av fagpersoner i skogeierforeningen. Det var forskjellige grunner til kontakten, men hogst eller kulturtiltak og veibygging så ut til å være de viktigste årsakene til kontakten. Hogst dreide seg enten om tynning eller sluttavvirkning. Av kulturtiltak var det markberedning, planting og ungskogpleie som var årsakene til kontakten. Den ene "Forvalteren", for øvrig den som hadde lengst fartstid som skogeier, hadde deltatt på et informasjonsmøte for nye skogeiere i regi av Mjøsen Skog. Han hadde følgende å si om denne typen arrangementer:

"Jeg er med på slike arrangement de har, så sant de ikke er for langt unna. Det er en del å plukke opp der altså, absolutt."

Av de to som ikke hadde hatt kontakt med Mjøsen Skog i løpet av det siste året, var den ene "Pessimisten". "Pessimisten" hadde kun hatt kontakt med Mjøsen Skog i forbindelse med utarbeidelsen av skogbruksplanen, og ei drift for omtrent 20 år siden. "Tradisjonisten" hadde hatt kontakt i forhold til VerdiVekst prosjektet, og hadde følgende å si om dette: *"Jeg er jo ikke helt i målgruppa i og med jeg stort sett gjør alt selv. Ble med for å faktisk ha litt kontakt med dem, det er jo flinke folk, og ålreit at det er noen innom i mellom. Føler vel at jeg kaster litt bort tida deres, men"*.

Alle skogeierne kjente til skogbrukssjefen i kommunen der de eide skog. Det var forskjellige grunner til at han ble kontaktet, men i hovedsak var det ikke med tanke på forvaltning av egen skog isolert sett. Skogbrukssjefen ble kontaktet når det gjaldt temaer av større offentlig karakter, som for eksempel ved spørsmål om tilskudd, skogfond og overtakelse av eiendom. Et par av skogeierne hadde også hatt kontakt med skogbrukssjefen i forhold til veibygging, og en hadde fått hjelp til et grustak. Felles for alle var at de har vært fornøyde med den hjelpa de har fått fra kommunen sin side.

"Ja, det er stort sett økonomi med hensyn til skogbruksfondet og hvis jeg har noen større spørsmål, som kanskje er av mer prinsipiell art, politisk art eller noe sånt".

3.5 Skogeierne og deres skogbruksplaner

Alle skogeierne hadde skogbruksplan for skogeiendommen, men kun én hadde elektronisk plan i ALLMA. Det så ut til å være forskjellige grunner til hvorfor man hadde papirplan. Tre av skogeierne hadde plan i papirform fordi de satte mest pris på å bla i papir. Her kunne nok alder i en viss grad synes å være en fellesnevner.

"Jeg liker best papir. Som sagt så er jeg ikke noen datamann, og liker bedre å ha ting på papir. Den kan jeg ta med ut dersom jeg har behov for det...".

Tre andre skogeiere stilte seg positive til elektronisk plan, og to av dem hadde tenkt å bestille ALLMA etter hvert. Den ene "Realisten" hadde ikke blitt tilbudt dette ved siste skogtakst, og sa at den nok hadde blitt valgt om det hadde vært en mulighet. "Moderaten" mente å huske at det ikke ble tilbudt når den siste planen ble bestilt. "Pessimisten" hadde ikke noe klart svar på dette, men gikk ut i fra at det ikke var en mulighet på daværende tidspunkt.

Hvor ofte skogbruksplanen ble brukt, varierte sterkt mellom skogeierne. En skogeier brukte den ofte, en annen sjelden.

"Siden jeg fikk den har jeg bladd i den en gang fullstendig, og en gang delvis".

De fleste svarte at den ble funnet fram når det var noe som skulle gjøres i skogen. I hvilken sammenheng dette faktisk var, ble det sagt lite om. Det så ut til at det var en blanding mellom aktiv planlegging og en observasjon ute i felt som gjorde at man gikk i planen for å oppdatere seg. Likevel kan det nok slås fast at det var mer tilfeldige årsaker som fikk skogeierne til å finne fram planen.

"Faktisk ganske ofte, i hvert fall karta".

Samtlige av skogeierne, uavhengig av hvor mye de faktisk brukte den, var fornøyde med planen. Ingen påpekte momenter i planen de var direkte misfornøyd med. I tillegg sa flere av skogeierne som oppga å ha gode kunnskaper om skog at de stort sett var enige i tiltakene som var foreslått.

"Jaja, stort sett så. Talla kan ikke jeg etterprøve, men det som er omtalt av tiltak er jeg nok stort sett enig i".

Åtte av de ti skogeierne sa at de forstod hva som står i planen, og at de ikke hadde store problemer med faguttrykkene som var brukt. Den ene av de "ferske" skogeierne svarte følgende om hvordan oppfattelsen av planens innhold var: *"Skjønner nok ikke alt, ikke på langt nær alt. Noe av det kanskje. Kan hende jeg tror jeg skjønner noe av det som jeg ikke skjønner".*

"Stor sett så gjør jeg det. Det er jo forklaring på mye av det i planen da, ord og uttrykk er jo forklart i planen. En blir jo ikke stående helt fast å lure på hva de mener".

3.6 Gjennomgang av skogeiernes skogbruksplaner

Dette hovedkapittelet er delt i tre. Kapittel 3.6.1 tar for seg skogeiernes forståelse av faguttrykkene som blir brukt i skogbruksplanen. Her blir de viktigste resultatene fra intervjuguiden med overskriftene, "areal og nøkkelbiotoper/miljøregistreringer", "kubikkmasse og beregnet hogstkvantum", "tilvekst", og "markslag, vegetasjonstyper, bonitet og hogstklassefordeling" fremstilt.

I kapittel 3.6.2 blir bruken av disse momentene fra skogbruksplanen og hvorvidt skogeierne syntes dette var relevant informasjon beskrevet.

I kapittel 3.6.3 blir bruken og nyttigheten av kapitlene "Enkel bestandsliste", "Bestandsliste hogstklasse III - V" og "Bestandsoversikt" fra skogbruksplanen presentert.

3.6.1 Skogeiernes forståelse av faguttrykkene og bruken av informasjon gitt i skogbruksplanen

Åtte av de ti skogeierne visste hva en nøkkelbiotop var, i alle fall i grove trekk. Sju av disse ga gode svar og poengterte uoppfordret at det var områder som kunne være tillagt restriksjoner på skogbehandling.

*"Det er jo registrering av en art som er sjelden, en rødlisteart eller... [Hvorfor er det viktig?]
Nei, det er jo for å ikke gjøre hogst eller andre inngrep som kan skade nøkkelbiotopen da".*

Det var noe forskjellig oppfatning av viktigheten av dette, enkelte "regnet med" at Mjøsen eller entreprenøren tok hensyn til dette.

"Jada, dette ligger jo inne på datamaskinen til huggerne, så det går av seg sjøl".

Andre var i større grad opptatt av at dette ble påpekt også fra deres side ved et eventuelt inngrep.

"Når en begynner med noe ordentlig drift må en jo begynne å se på nøkkelbiotoper og miljøregistreringer".

Samtlige av skogeierne fant lett fram til hovedtallene for eiendommen, og kunne opplyse om hvor stor skogeiendommen var og hvor stort arealet med produserende skog var. De visste også hva kubikkmasse var for noe, og samtlige svarte godt på dette. På spørsmålet om hvor mye den stående kubikkmassen kunne være verdt for eiendommen, ble de fleste skogeierne mer usikre.

"Nei, den biten er jeg særs dårlig på. Hvor mye en kan få igjen for kubikken, de forskjellige slaga med trær og sånne ting".

Samtidig kom det nok en gang frem at ikke alle skogeiere vektlegger økonomi i særlig grad. Flesteparten av skogeierne hadde ikke gjort seg opp de store meningene om hvor mye skogen kunne være verdt.

"Har ikke peiling, men det bekymrer meg ikke. Jeg går etter det som skal hugges, med hensyn til å få opp ny skog. De [tidligere eiere] har hugget for lite, og det vokser best når det er ungt. De har hindret nyvekst, og det er det eneste jeg har sett på".

Det ble stilt fire spørsmål om tilvekst. De aller fleste skogeierne visste godt hva dette var, og hva de forskjellige tallene betydde. Samtlige skogeiere påpekte at skogen vokser best når den er ung, og at veksten avtar når skogen blir eldre. Det var derimot få som kunne fortelle hvordan tilvekstprosenten kunne brukes som et lønnsomhetsmål i forvaltningen av egen skog.

"Jeg skal vel ikke påstå at jeg bruker den [tilvekstprosenten] aktivt. Men jeg burde kanskje gjort det i forhold til å prioritere hva som bør hugges".

Skogeierne ble forklart hvordan tilvekstprosenten kunne brukes som et lønnsomhetsmål. Det vil si hvordan tilvekstprosenten kan sammenlignes med for eksempel en rente som blir gitt på en konto i en bank. Flesteparten av skogeierne oppga da at det ble for avansert, og at de ikke hadde et så økonomisk syn på skogforvaltningen sin. Dette ble begrunnet noe ulikt, men størrelse på eiendommen og personlige mål om å skjøtte skogen best mulig for fremtiden var viktige for skogeierne i denne sammenhengen.

"Er skogen gammel så er det den vi hugger, det er jo en naturlig måte å drive skogen på. En hugger ikke ungsbogen, den er jo i såpass god vekst, så da gir den jo mer så lenge den kan stå litt lenger. Så en bruker den vel uten å måtte gå i planen å se på den".

Det så ut til at faguttrykkene markslag, bonitet og hogstklassefordeling ble forstått i høy grad av alle skogeierne. Markslag var noe de fleste skogeierne resonerte seg fram til hva var, men la vekt på at det ikke var noe som ble brukt aktivt. Bonitet og hogstklassefordeling var samtlige skogeiere kjent med, og de visste i stor grad hva dette kunne brukes til i planleggingen av et tiltak.

"Bonitet er et uttrykk en stadig dumper borti. Å definerer det blir en annen sak, en har vel mellom, høy og lav. [...] Vekstvilkåra, eller er det fruktbarheten på marka?"

Skogeierne hadde noe mer ulike oppfatninger av hva vegetasjonstyper var for noe. I hovedsak hadde vel de fleste oppfattet hovedessensen i dette faguttrykket, men det så ut som om de stort sett forbandt vegetasjonstyper med hvilke treslag som finnes der.

"Der det er gran og furu, der er det nå gran og furu. Der det er lauv der er det lauv, på fjellet er det mose".

Skogeieren med "de beste kunnskapene om skog" svarte at vegetasjonstyper er viktig i forhold til å se an behandlingstiltak i forhold til hvordan bestandet vil utvikle seg. I tillegg hadde denne skogeieren følgende å si om vegetasjonstyper: "[...] Jeg ser jo det på flatere mark så er det veldig viktig å vite hvor det er bærekraftig for drifta. Jeg ville brukt det hvis jeg skulle hugge i bjørkeskogen¹, for der er det en del bløtt, og da må man tenke seg om".

3.6.2 Hva brukes informasjonen til?

Enkelte av skogeierne anså noe informasjon som unødvendig for dem, mens andre anså samme informasjon som vesentlig og viktig informasjon.

"Nei, altså jeg ser det står der, men bruker det ikke aktivt".

Informasjon som angir bonitet og volum så ut til å være noe de aller fleste skogeierne nevnte. Boniteten var spesielt viktig med bakgrunn i at det sa noe om hvor god veksten var i et bestand. De skogeierne som i følge seg selv hadde gode kunnskaper om skog, brukte dette til å sammenligne volum og alder, men også for å vurdere i hvilken grad ulike alternativer for hogst eller skogkulturtiltak skulle vurderes. Det så også ut til at disse skogeierne i større grad gjorde skjønnsmessige vurderinger ute i felt, for så å se etter hvilke registreringer som hadde blitt gjort.

Volumberegningene så ut til å spille en vesentlig rolle når skogeierne, uavhengig av gruppe, så i planen etter områder for hogst. Et omtrentlig tall som kunne si noe om potensiell inntekt, så ut til å være en av hovedårsakene til at man fant fram skogbruksplanen i utgangspunktet.

"Det er klart at når du er ute å går [...], så går du tilbake i planen og ser hvordan det er registrert. Andre ting kan være at du har tenkt å hugge noe og ser i planen, så går du dit det er anbefalt å ser på det".

Videre fortalte flere av skogeierne at skogbrukslederen som oftest hadde en plan klar, når et tenkt tiltak skulle diskuteres. Forslaget gikk gjerne ut på en grov beskrivelse av hogstmetode, om det skulle plantes eller forynges naturlig, om markberedning skulle gjennomføres og så videre. Flere av skogeierne satte bort hele drifta til Mjøsen, i et par tilfeller andre, da gjerne private.

¹ Et stedsnavn er byttet ut med ordet "bjørkeskogen" for å kunne sikre anonymiteten til skogeieren.

Fellesnevneren for de aller fleste skogeierne var at momentene beskrevet var noe de så på, men ikke brukte aktivt i en beslutningsprosess. Videre så det ut til at ingen anså noe av informasjonen som direkte unødvendig. Enkelte påpekte at "denne siden" i skogbruksplanen hadde man klart seg uten, men at den sikkert var nyttig for andre enn dem. Andre igjen mente at den samme siden i skogbruksplanen var viktig for dem. Det kan se ut som at når skogbruksleder ble kontaktet, stolte man i stor grad på de rådene som ble gitt, og fulgte disse. Med andre ord så det ikke ut som om alle skogeierne hadde det samme behovet for å sette seg inn i enkelte av momentene i skogbruksplanen.

3.6.3 "Listene" i skogbruksplanen - brukes de, i så fall til hva?

Skogeierne hadde noe forskjellig bruk av disse tre "listene" som finnes i skogbruksplanen; "enkel bestandsliste", "bestandsliste hogstklasse III-V" og "bestandsoversikten".

"Brukes ikke. En detalj jeg ikke har tenkt på før. Jeg går ikke så nøye inn på det, dette er for de som finregner på kvaliteten, er det ikke?"

"Bestandsliste hogstklasse III-V" så ut til å bli brukt relativt sjelden av de fleste skogeierne, sett under ett. Bruken varierte fra å ikke benytte seg av denne "listen" i det hele tatt, til å bruke den aktivt i forvaltningen av skogen. Enkelte skogeiere svarte nokså diffust på bruken av denne "listen". Det kan nok antas at det var et kapittel i skogbruksplanen de ikke hadde brukt mye tid på. Den ene "Tradisjonisten" brukte på den andre siden denne "listen" aktivt, og da spesielt med tanke på tynning: "... særlig ved tynning er det interessant, for da får man litt treantall per dekar, og kan vurdere hvor mye man skal ta ut, og få et inntrykk ut i fra planen også".

"Enkel bestandsliste" ble i større grad benyttet av skogeierne. Her så det imidlertid ut til at skogeierne var noe delte i graden av bruk. Enkelte brukte denne "listen" mye, mens andre benyttet "bestandsoversikten" i større grad. Det så ikke ut til å være noen stor forskjell mellom gruppene, men det kunne være en tendens til at de som kan en del om skog, verdsetter "enkel bestandsliste" høyere, enn de uten gode kunnskaper om skog.

"Denne har jeg ikke sett på i det hele tatt. Dette er en forkortelse på bestandsoversikten²..."

Felles for de fleste skogeierne var at de så på "enkel bestandsliste" som en oppsummering av "bestandsoversikten".

² Ordet "dette" er byttet ut med "bestandsoversikten" for å se helheten.

"Denne der ser jeg mye på, eller mye og mye, men det er stort sett den jeg ser på"

Samtlige av skogeierne sa at det var "bestandsoversikten" som ble mest brukt av disse "listene". Flere av dem påpekte at det nok var noe forskjellige bruksområder for "listene", og at en del informasjon ble funnet i den "enkle bestandslisten", annen informasjon fant man i "bestandsoversikten". Behandlingsforslagene ble ansett som den mest nyttige informasjonen i disse "listene" blant skogeierne som svarte godt på dette. Videre syntes det som om skogeierne anså informasjon som gikk på om et bestand kunne avvirkes eller ikke, var viktig. Ingen av skogeierne mente at enkelte momenter eller hele "lister" burde tas ut av planen. Samtlige benyttet seg av en eller flere "lister", og mente også at de man ikke benyttet, nok var nyttige for andre enn dem selv. Dette kom også tydelig fram av intervjuene. En skogeier benyttet seg ikke av en "liste" i det hele tatt, mens andre anså samme informasjon som svært nyttig.

"Primært det de foreslår".

3.7 Skogeiernes tanker og meninger om skogbruksplanen

Samtlige av skogeierne svarte "nei" eller at de "ikke har tenkt så mye over" eventuelle andre momenter som kunne vært fremlagt i skogbruksplanen. Tre temaer som ble foreslått gjennom intervjuguiden, var økonomiske størrelser, "karbonregnskap" og tømmerkvaliteter.

"Nei. Nei. Nei, det blir for vidløftig. Nei, det har jeg ikke bruk for. Det er så mye slik statistikk og forskjellig som for så vidt kan være interessant, men jeg trur rett og slett en må begrense seg altså. For vi blir overdynga av informasjon av alt mulig, og et sted må man liksom sette ei grense".

Ingen av skogeierne benyttet mye tid på forslagene om "karbonregnskap" og tømmerkvaliteter som aktuelle momenter i skogbruksplanen. Økonomiske størrelser ble i større grad drøftet. Det var en klar oppfatning blant de fleste at dette kunne være nyttig, men at det ikke lot seg gjennomføre i papirplanen. I en elektronisk versjon er det naturlig å anta at dette ville la seg gjennomføre, og de fleste stilte seg positive til dette.

"En slags form for kalkulator å se hvor mye du kan få ut, og hadde jeg hatt det så hadde jeg vel brukt det kanskje. Men det er jo mer nyttig i en dataplan for den endrer seg jo etter åra, med kostnader og priser på tømmeret".

Det så ikke ut til å være noen stor betalingsvilje for slik tilleggsinformasjon. Meningene om dette hadde et spenn fra et klart "nei", til å være noe som det kunne betales noe for. Kun et par av skogeierne som svarte godt på dette kom med et tall i kroner og øre. Omtrent 1000 kroner kunne være aktuelt, dersom dette var informasjon som bidro til å øke inntjening.

Færre momenter i skogbruksplanen så heller ikke ut til å slå an blant skogeierne. En felles oppfatning for de aller fleste var at skogbruksplanen var bra og detaljert. Enkelte momenter ble nok ikke brukt, men de påpekte at de heller ikke var unyttige å ha i planen. Den ene "Tradisjonisten" hadde følgende å si om dette: *"Nei, jeg ser på det jeg trenger, og det andre ser jeg ikke på. Jeg har ikke lest den så nøye, men jeg synes det er interessant lesing den skogbruksplanen, jeg synes det"*.

Skogeierne ble spurt om de kunne tenke seg forskjellige layouter av skogbruksplaner, og få muligheten til å velge mellom disse. Det ble lagt fram et forslag om at for eksempel en så ut slik som i dag, en bygde på at leseren kunne noe om skog, mens den siste ville ta utgangspunkt i at leseren ikke kunne noe om skog. Her var svarene fra skogeierne svært sprikende. Et par skogeiere, for øvrig et par av de eldste, svarte konsekvent nei på spørsmålet. Skogeierne som oppga at kunnskapene om skog ikke var særlig gode, påpekte at harde tall nok hadde vært fornuftig for skogeiere med mye skog og som hadde en betydelig inntekt fra skogen. Den ene ferske skogeieren hadde følgende å si om temaet: *"Nei, synes ikke det egentlig. Synes det kunne være slik det er i dag. Da blir det litt for vanskelig for de vanlige, og litt for lett for de avanserte. Synes det bør ligge på middelen, ikke slippe det helt ned... Hvis en setter seg litt inn i det så går det ikke lenge før en skjønner hva som står der"*.

Den ene "Entusiasten" var klar på at dette nok hadde sine fordeler: *"Det tror jeg jo absolutt, for vår del tror jeg jo den enkleste er grei, og vi stoler på den konsulenten som kommer. Men for andre så er det jo fint å kunne leke seg litt, og sitte å se og planlegge for flere år fram i tid enn det vi driver med... Når tjenesten er der, så bruker man den jo... Det kan jo være med å øke interessen for skogbruket, det kan jo hende."*

3.8 Skogeiernes tanker og meninger om fremtidas skogbruksplaner

Skogeierne ble spurt om hvilke tanker de hadde om at skogbruksplanen i framtida kun ble tilgjengelig på internett. Et par av skogeierne, forøvrig de to eldste, påpekte at dette ikke var noe særlig for dem. De andre skogeierne mente at dette var greit, eller helt i orden. Samtidig sa et par av skogeierne at de syntes det ville være synd om det ikke var mulighet for å få

skogbruksplanen på papir. Den ene av disse mente at dersom det var mulighet for å hente ut hele, eller deler av planen til papir, ville det ikke være noe problem.

"Da hadde jeg ikke bestilt, det hadde jeg ikke gjort. Det er så mye med den dataen som irriterer meg. Jeg har ikke sansen for det. Jeg er inne det jeg må, ellers ikke".

Det så ut til at alle skogeierne så at en elektronisk skogbruksplan var noe som kom, uavhengig om de likte det eller ikke. Likevel var enkelte klare på at det nok burde være en periode der det var mulig å velge mellom to alternativer; papir eller elektronisk i ALLMA.

"Nei det er klart at den nye generasjonen... de har jo et annet forhold til det. Spørs om en må ha en glidende overgang her tror jeg".

De skogeierne som stilte seg positive til en elektronisk skogbruksplan, ble stilt oppfølgingsspørsmålet: *"Hvis hvert enkelt faguttrykk var "klikkbart" og ledet deg til en informasjonsside med tekst, bilder eller video - hadde det hjulpet deg?"*. Dette syntes skogeierne hørtes fornuftig ut:

"Det hadde hjulpet. Det benyttes jevnlig. Tekst er bra det, bare de kan forklare det de mener på folkemunne, forklare det ned fra høyskole til folkeskole".

Skogeierne ble også spurt om de kunne tenke seg å få tilgang til skogbruksplanen på mobiltelefon. Ingen av skogeierne så behovet for dette, men flere påpekte at skogbruksplan på GPS hadde blitt vurdert. Enkelte hadde også dette fra før, i tillegg til skogbruksplan på papir.

4.0 Diskusjon

4.1 Intervju som metode

De ti intervjuene som danner datagrunnlaget for oppgaven ga en god innsikt i skogeiernes tanker og meninger om temaene som ble gitt. Dette samsvarer med det Holme & Solvang (1986) skriver om at metoden er god når fremstillingen og forståelsen av et tema skal undersøkes.

Skogeierne som ble kontaktet med forespørsel om å stille til intervju, var i stor grad positive til dette. De aller fleste intervjuene bar preg av at skogeierne var interesserte, og det var en god tone under gjennomføringen. Intervjuguiden var meget god å støtte seg til, da flere av intervjuene sporet av i stor grad flere ganger. Dette var i grunnen bare positivt, men ikke alt var relevant for oppgaven.

I en kvalitativ undersøkelse blir uttalelser fortolket av en forsker. Det er viktig for undersøkelsen at den har en høy grad av reliabilitet og validitet. Uten disse faktorene blir ikke undersøkelsen valid (Dalland 2012). Validitet kan beskrives som relevans eller gyldighet. Respondentene må være av en slik karakter at de har en nødvendig erfaring eller nødvendige kunnskaper for å kunne svare på det som undersøkes. Videre må svarene være relevante opp mot problemstillingen i undersøkelsen. Reliabilitet er undersøkelsens pålitelighet og troverdighet. Det kan være vanskelig å etterstrebe reliabilitet, og det er derfor vektlagt å beskrive metoden nøyaktig i denne oppgaven. På den måten kan leseren på en enklere måte etterprøve oppgaven. Videre er validiteten forsøkt ivaretatt ved at intervjuene er utført av samme person gjennomgående. På den måten blir fremgangsmåten, holdninger og forståelse og tolkninger den samme i alle intervjusituasjonene og i databehandlingen (Dalen 2004).

4.2 Grupperingen av skogeierne

Oppgavens validitet kan tenkes å ha blitt svekket på grunn av det relativt begrensede utvalget av respondenter. Videre var det i utvelgelsen av respondenter som mottok spørreskjemaet, en tydelig sammenheng mellom hvilken informasjon som var oppgitt i Mjøsen Skogs eierlister, og om man hadde skogbruksplan. E-postadresse og telefonnummer var et kriterium for å bli utvalgt. Skogeiere som hadde oppgitt denne informasjonen, hadde i alle tilfellene også skogbruksplan. Kanskje er disse skogeierne gjennomgående mer positive enn skogeierne som ikke har skogbruksplaner?

Ved å foreta en subjektiv vurdering av hvilke skogeiere som ble plassert i de forskjellige gruppene av skogeiere, kan nok enkelte skogeiere ha havnet i feil gruppe. Det ble ikke foretatt noen statistisk utvelgelse da datamaterialet fra Myrland (2011) kun inneholdt gjennomsnittstall. Dersom det hadde blitt foretatt en statistisk utvelgelse, kunne man utelukket denne mulige feilkilden.

Grupperingen av skogeierne ga likevel en nødvendig spredning i tanker, meninger og holdninger knyttet opp mot spørsmålene som ble stilt. Dette fremgår også av resultatene som er presentert i oppgaven. Ytterpunkter og "gjennomsnittligheter" i hva skogeierne sa, er blitt belyst. De seks gruppene fra Myrland (2011) ble valgt i denne oppgaven. Dette ble gjort for å begrense utvalget til et fornuftig antall mulige respondenter, som Jacobsen (2005) skriver, spesielt med tanke på tidsaspektet. De ti intervjuene danner ikke et stort nok grunnlag for å komme med generelle konklusjoner. Likevel viser resultatene at skogeierne i de forskjellige gruppene har en nokså stor grad av enighet sett under ett. På enkelte temaer ser uenigheten ut til å være større, uten at dette trenger å være representative funn.

Det ser altså ikke ut som om det er stor forskjell i tanker, meninger eller holdninger mellom de seks gruppene av skogeiere. I utgangspunktet har de nok forskjellige meninger om enkelttemaer, men totalt sett viser det seg at de stort sett har samme tankegang. Noen spesielle forskjeller er det derfor vanskelig å peke på. Det kan derimot se ut som om "Pessimisten" har et pessimistisk syn på skogen sin. Derimot trenger han ikke å ha de store kunnskapene om skog, slik at pessimismen kan tenkes å være ubegrunnet. Videre må det sies at "Pessimisten" ikke var likegyldig, men kom med sine meninger om de temaene som ble tatt opp. "Entusiastene" var ikke spesielt optimistiske, men hadde et nøkternt forhold til fremtidig forvaltning av skogeiendommen og mulighetene den gir. Likevel var denne gruppen gjennomgående mer positiv, og det kom også fram under intervjuene.

De resterende gruppene ser i mer eller mindre grad ut til å ligge noe midt i mellom "Pessimisten" og "Entusiasten". De har alle gjennomtenkte meninger om skog og skogforvaltning, og ser ut til å ha et fornuftig synspunkt på sin tilværelse som skogeiere. Skogeierne med gode kunnskaper om skog skiller seg ikke mye fra skogeierne med mindre kunnskaper om skog.

I den psykologiske læren omtales indre og ytre motivasjon som avgjørende faktorer for hvilke valg vi foretar oss. Indre motivasjon er når vi ikke forventer en belønning eller straff, men utfører en handling der selve aktiviteten er belønningen. En ytre motivasjon er når vi egentlig

ikke er interessert i aktiviteten, men bryr oss om hvilken belønning vi får for å utføre den (Woolfolk et al. 2004). Det ser ut til å være en felles rød tråd for de intervjuede skogeierne: økonomi er viktig, men hensynet til "god skogskjøtsel" eller andre personlige preferanser teller også. Dette samsvarer med det Ingemarson et al. (2006) skriver, som påpeker at selv om skogeiere kan differensieres i grupper ut i fra personlige mål, legger skogeiere ikke utelukkende vekt på økonomi. Det kan med andre ord tenkes at den indre motivasjonen i de fleste tilfeller vektlegges mer enn den ytre motivasjonen når et valg skal treffes.

4.3 Mannlige og kvinnelige skogeiere

Resultatene viser ingen stor forskjell mellom tanker, meninger og holdninger hos kvinnelige skogeiere og mannlige skogeiere. De tre kvinnelige skogeierne var i høy grad representative for hver sin skogeiergruppe. Kunnskapsnivået var også forskjellig, men det var ingen store forskjeller med tanke på temaene som ble tatt opp. Den ene skogeieren var en del eldre enn de to andre, og satte i så måte mest pris på informasjon gitt i papirform. Utdanningen denne skogeieren hadde, var nok også en faktor i denne vurderingen.

Tidligere studier viser at kvinnelige skogeiere ofte har høy utdanning, men ikke innenfor skogbruk. Dette er gjeldende for utvalget også i denne oppgaven, men en av de kvinnelige skogeierne hadde skogfaglig utdanning. Sanness (2011b) skriver at med utdanning som utgangspunkt er kvinner mer lydhøre for å følge skogbruksleders råd og anbefalinger. Dette gjelder ikke i like stor grad for menn, i og med de oftere har skogfaglig utdanning. Under intervjuene kom også denne forskjellen fram, men det var som sagt også forskjell mellom de kvinnelige skogeierne. Sanness (op.cit.) skriver videre at denne forskjellen nok er noe som vil viskes ut etter som årene går. Follo (2008) skriver i oppsummeringen av sin doktorgradsavhandling at både mannlige og kvinnelige skogeiere treffer beslutninger i samråd med fagpersoner. Videre skriver Follo (op.cit.) at skogeiere uavhengig av kjønn treffer beslutningene basert på seg selv som skogeiere, fagpersoner og selve skogen. I tillegg kommer også kunnskapene om skog og skogsdrift.

Det er altså tenkelig at forskjellen mellom mannlige og kvinnelige skogeiere ikke er så stor som man skulle tro. Etter hvert som andel kvinnelige skogeiere øker, vil også kunnskapen kvinner har om skog øke, og forskjellene vil bli visket ut. Samtidig vet man at andelen ferske skogeiere øker, og at de ikke i utgangspunktet er bønder (Karppinen 1998). Det er naturlig å tro at dette bidrar til å viske ut forskjellene ytterligere. Resultatene presentert i oppgaven

forsøker ikke å synliggjøre forskjeller mellom kvinnelige og mannlige skogeiere. Det er en enkel grunn til dette: de eksisterte ikke.

4.4 Skogeiere og informasjon

Det ser ikke ut som om gjennomsnittet av skogeiere bruker spesielt mye tid på å oppsøke informasjon på internett. De fleste oppgir at det heller ikke er ønskelig med mer informasjon. Likevel ser det ut til at flere av skogeierne ville benyttet seg av tilgang til mer informasjon dersom det fantes. Samtidig har skogeierne vanskeligheter med å peke på spesielle temaer.

I de tilfellene skogeierne har søkt opp informasjon, ser det ut til at det er når spesifikke problemstillinger oppstår. Det er derfor vanskelig å trekke fram enkelte temaer som ble mer lest enn andre. Forståelsen av informasjonen ser ut til å være meget god, når først informasjon blir søkt etter.

Det samme så ut til å være gjeldene for skogbruksplanen. Skogeierne benyttet informasjonen i skogbruksplanen noe forskjellig. Enkelte skogeiere overså enkelte deler som andre anså som meget viktige for dem. Et fåtall av skogeierne var dårlig kjent med sin egen skogbruksplan. I hovedsak var dette de minste skogeierne. Flere av disse påpekte at skogen var såpass liten at det var sjelden noe skulle gjøres. Ved gjennomgangen av planen under intervjuet ble likevel de fleste klar over at det kanskje var noe som allikevel burde gjøres. Det så ut som den mest verdsatte informasjonen som ble gitt i skogbruksplanen, var behandlingsforslagene.

Samtlige av skogeierne ser ut til å gjøre beslutninger i forhold til behandlingsforslagene som er oppgitt i planen. De skogeierne som har gode kunnskaper om skog, oppsøker nok i større grad planen etter et besøk i egen skog, enn dem med mindre gode kunnskaper om skog. Blant disse kunne det se ut som planen ble funnet fram når en tenkte seg å foreta et tiltak i skogen, eller når de ble kontaktet av fagpersoner, spesielt skogbruksleder.

Informasjonen som ble gitt i skogbruksplanen blir i meget høy grad forstått av alle skogeierne. Det ser imidlertid ut til at "harde tall og fakta" blir brukt i mindre grad generelt sett. De mest aktive skogeierne med store kunnskaper om skog benyttet seg i større grad av denne type informasjon. Resultatene viser at en slik skogeier er en typisk "Tradisjonist" eller "Forvalter". Videre ser det ut som om de fleste forstår seg på faguttrykkene som blir brukt, i alle fall i grunnleggende form. Flere av skogeierne påpekte at informasjonskapittelet i skogbruksplanen hadde vært til stor hjelp, og anså dette som viktig informasjon.

Mjøsen Skog har i dag forskjellige kommunikasjonskanaler de bruker for å informere skogeiere. De har hjemmeside, utgir medlemsbladet Mjøsnytt og kommuniserer med skogeierne via e-post, tekstmeldinger og vanlig post (pers medd. Holen 2012). Olsvik (2011) skriver at det er viktig å bruke disse forskjellige kanalene på en slik måte at helheten i informasjonen ikke forsvinner. Videre skriver hun at tiden nok ikke er moden for å gå helt over til å formidle informasjon elektronisk. Olsvik (op.cit.) påpeker at intervjuene som ble utført, viste at det inntil videre bør være i begge former, papir og elektronisk. Resultatene som er fremstilt i denne oppgaven, underbygger også dette funnet til en viss grad, spesielt med tanke på de eldre skogeierne. Likevel viser resultatene at de aller fleste skogeierne ser at mer og mer informasjon blir gitt elektronisk, og at dette er fremtiden.

4.5 Hva får skogeiere til å utføre tiltak i skogen?

Skogeierne så ut til å ha stor nytte av kontakten med fagpersoner. Skogbrukssjefen ble i stor grad benyttet til offentlige problemstillinger, som for eksempel temaene tilskudd eller skogfond. Skogbrukslederen ble i mye større grad benyttet av skogeierne når det gjaldt spørsmål eller problemstillinger knyttet til skog. Det ser også ut som om det er en generell oppfatning om at skogbrukslederne i de forskjellige områdene sees på som ressurssterke, flinke og trivelige folk. Flere av skogeierne utførte tiltak etter å ha blitt kontaktet av skogbruksleder. I mindre grad var det skogeierne som tok kontakt med skogbruksleder.

Samtlige skogeiere sier at kontakten med skogbruksleder ikke ville bli mindre dersom man hadde hatt tilgang til mer informasjon. Tidligere studier viser at dette egentlig ikke er et ukjent fenomen. Studiene som Mjøsen Skog selv var ansvarlige for, viser at personlig kontakt med skogbruksleder er viktig for skogeiere. 60 prosent av de spurte i andelseierundersøkelsen fra 2008 "Digital skogeierkommunikasjon" svarte at skogbruksleders råd og anbefalinger var viktig i beslutningen om tiltak som hogst, tynning, ungskogpleie og planting skulle utføres (Sanness 2011a; Sanness 2011b).

Det var flere av skogeierne som mente at for lave tømmerpriser var en av hovedgrunnene til at det ikke hadde blitt avvirket mer. Enkelte skogeiere fikk da spørsmål om hva de trodde tømmerprisen var, og kom med forskjellige, til dels rare tall på dette. Det virket som om de mente prisene var for lave, uten helt å vite hva prisene faktisk var. Dette samsvarer også i meget stor grad med det Follo (2006) skriver.

En tidligere utført litteraturstudie fra USA har tatt for seg dette med å forvalte flere små privateide skogeiendommer som en enhet. Studien viste at i 19 land var dette gjennomført

med stor suksess. Videre ble det antatt at en slik forvaltning kunne føre til fordeler for den enkelte skogeieren og samfunnet for øvrig (Kittredge 2005). Det kan tenkes at dette kan være et virkemiddel i en ønskelig økt avvirking og økning i skogkulturtiltak fra regjeringen og Mjøsen Skog sin side. Flere av skogeierne påpekte i intervjuene at ofte tok skogbrukslederen kontakt når det var en planlagt drift eller forskjellige kulturtiltak som skulle utføres i nærområdet. Ofte ble det til at skogeierne som ble kontaktet utførte tiltak i forhold til skogbrukslederens anbefalinger i en slik sammenheng. Flere av skogeierne påpekte også at det var enkelt og behagelig for dem når det ble gjort på en slik måte. Samtlige av skogeierne som hadde vært i slike situasjoner mente at det var meget lett å si "ja" i disse tilfellene.

5.0 Konklusjon og videre arbeid

Det kan vel sies å være allment kjent at ett menneske kan ha andre tanker, meninger og holdninger enn et annet menneske. Det er naturlig å tro at dette også gjelder for skogeiere. Likevel viser resultatene at det er enkelte momenter som det er en viss enighet om. Det kan derfor tenkes at enkelte funn i oppgaven kan brukes aktivt av Mjøsen Skog i deres fremtidige formidling av informasjon - både med tanke på mengde, forum og type informasjon.

Økonomi og kontakt med skogbruksleder er viktig for skogeiere. Økonomi betyr samtidig ikke alt, det utføres også tiltak ut fra andre forutsetninger. Skogeierne etterspør ikke mer informasjon. Dersom mer informasjon fantes, ville de nok brukt dette, men ingen spesielle temaer blir pekt på som interessante. Resultatene antyder at for å få til en økt aktivitet i skogen, er personlig kontakt viktig, for å få med seg de mindre aktive skogeierne.

Denne oppgaven viser at skogeiere er villige til å delta på spørreundersøkelser og også dybdeintervjuer. Det kunne være interessant å undersøke om skogeiere er åpne for å forvalte sin skogeiendom som en del av en større enhet. Videre kunne det være aktuelt å undersøke om det kan være ønskelig å sette bort hele forvaltningen av sin skogeiendom til Mjøsen Skog. Det kunne også være aktuelt å undersøke hvorfor en del andelseiere ikke har skogbruksplaner, og om de skiller seg ut fra andelseierne med skogbruksplaner.

6.0 Litteraturliste

- Allma. (2011). *Om Allma*: Mjøsen Skog BA. Tilgjengelig fra: <http://www.allma.no/om-allma.141136.no.html> (lest 21.01.2012).
- Bolkesjø, T. F. & Baardsen, S. (2001). Roundwood supply in Norway: micro-level analysis of selfemployed forest owners. *Forest Policy and Economics* 4 (2002) 55–64.
- Cassell, C. & Symon, G. (2004). *Essential guide to qualitative methods in organizational research*. London: Sage Publications. XVIII, 388 s.
- Dahl, T. (1991). *Rådgivning i skogbruket: en undersøkelse av forholdene sett fra skogbruksetatens og skogeiernes side*. Rapport, b. 2, 1991. Brandbu: Gjøvik ingeniørhøgskole, Skogavdelingen Brandbu. 56 s.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode: en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforl. 136 s.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*: Gyldendal.
- Ekanger, S. (2002). Skogeier som aktiv deltaker i planprosessen. *Oppdragsrapport*, 82-91944-19-9. Kongsberg: Prevista. 43 bl. s.
- Follo, G. (2006). Den Nye skogeieren: hvordan øke hogsten i Trøndelag. *Rapport*. Trondheim: Bygdeforskning. 288 s.
- Follo, G. (2008). *Det norske familieskogbruket, dets kvinnelige og mannligeskogeiere, forvaltningsaktivitet: og metaforiske forbindelser*. Trondheim: Bygdeforskning. 360 s.
- Holen, A. (2011). *VERDIVEKST*. Upublisert manuskript.
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1986). *Metodevalg og metodebruk*. [Oslo]: TANO. 334 s.
- Ingemarson, F., Lindhagen, A. & Eriksson, L. (2006). A typology of small-scale private forest owners in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 21 (3): 249-259.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforl. 400 s.
- Karppinen, H. (1998). Values and objectives of non-industrial private forest owners in Finland. . *Silva Fennica* 32(1): 43–59.

- Kittredge, D. B. (2005). The cooperation of private forest owners on scales larger than one individual property: international examples and potential application in the United States. *Forest Policy and Economics*, 7 (4): 671-688.
- Korsvold, G. (2010). Prosjektskisse: Økt aktivitet i skogbruket med moderne kommunikasjon og bruk av ajourførte skogbruksplandata. Lillehammer: Mjøsen Skog BA.
- Kylen, J.-A. (2004). *Att få svar: intervju - enkät - observation*. Stockholm: Bonnier Utbildning. 201 s.
- Landbruks- og matdepartementet. (2011). *Meld. St. 9 (2011–2012) Konkurransedyktige og bærekraftige verdikjeder for skog og tre*. Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/regpubl/stmeld/2011-2012/meld-st-9-20112012/7.html?id=665096> (lest 29.02.2012).
- Lönnstedt, L. (1997). Non-industrial Private Forest Owners' Decision Process: A Qualitative Study about Goals, Time Perspective, Opportunities and Alternatives. *Scandinavian Journal of Forest Research*. 12:3, 302-310.
- Mjøsen Skog & Sandberg, P.-Ø. (2009). *Verdier i vekst: Mjøsen skog 1909-2009*. Lillehammer: Mjøsen skog. 265 s.
- Mjøsen Skog BA. (2010a). *Mjøsen Skog BA*. Lillehammer: Mjøsen Skog BA. Tilgjengelig fra: <http://www.mjosen.no/om-mjoesen.107772.no.html> (lest 22.02.2012).
- Mjøsen Skog BA. (2010b). *Mjøsen Skog BAs formål*: Mjøsen Skog BA. Tilgjengelig fra: <http://www.mjosen.no/formaal.133619.no.html> (lest 21.02.2012).
- Myrland, T. (2011). *Meninger om tømmerforhandlere, offentlig forvaltning og egen skog blant eiere av små skoger i kommunene Rennebu, Meldal og Orkdal* Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for Naturforvaltning, Masteroppgave. 49 s.
- Olsvik, V. M. (2011). Skogeierkommunikasjon i en ny tid. Resultater fra fokusgruppeundersøkelsen. I: Østlandsforskning, Ø.-n. U. a. (red.). Lillehammer.
- Personvernombudet for forskning. (S.A.). *Informasjon og samtykke*. Tilgjengelig fra: http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/informasjon.html (lest 20.02.2012).

- Questback. (S.A). *Hvorfor velge QuestBack?* Tilgjengelig fra: <http://www.questback.no/om-oss/hvorfor-velge-questback/> (lest 22.02.2012).
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforl. 502 s.
- Rognstad, O. & Steinset, T. A. (2010). *Landbruket i Norge 2009: jordbruk, skogbruk, jakt. Statistiske analyser*, b. 116. Oslo: Statistisk sentralbyrå. 188 s. s.
- Sanness, B. (2011a). Digital skogeierkommunikasjon. Andelseierundersøkelse i Mjøsen Skog og Viken Skog høsten 2008. Prosjektrapport utgitt av Mjøsen Skog BA. Lillehammer. 56 s.
- Sanness, B. (2011b). *Skogeierkommunikasjon i en ny tid. Sluttrapport. Prosjektrapport utgitt av Mjøsen Skog BA, Lillehammer Nett. 36 sider*. Tilgjengelig fra: <http://www.mjosen.no/lskogeierkommunikasjon-i-en-ny-tidr.5013750.html>. (lest 29.04.2012).
- Statistisk sentralbyrå. (2003). *Få skogeigarar hentar hovudinntekta frå skogbruk*. Tilgjengelig fra: http://www.ssb.no/vis/magasinet/slik_lever_vi/art-2005-09-12-01.html (lest 21.04.2012).
- Statistisk Sentralbyrå. (2009). *Fordeling av gjennomsnittelig bruttoinntekt, etter type inntekt*: Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no/skoginnt/fig-2011-02-16-01.html> (lest 23.02.2012).
- Statistisk Sentralbyrå. (2011a). *Skogavvirkning for salg. Endelige tall 2010*. Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no/emner/10/04/20/skogav/arkiv/art-2011-09-01-01.html> (lest 23.02.2012).
- Statistisk Sentralbyrå. (2011b). *Strukturen i skogbruket, 2010*. Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no/emner/10/04/20/stskog/> (lest 25.02.2012).
- Swärd, J. (2003). *Eiendomsstørrelsens betydning for skogtilstanden*. NIJOS-rapport, b. 9/03. Ås: Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 13 bl. s.
- Woolfolk, A., Pettersson, T. & Ragnheiður, K. (2004). *Pedagogisk psykologi*. Trondheim: Tapir akademisk forl. 480 s.

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1 - Spørreskjema

Spørsmål 1.

Hvor høyt vil du verdsette din egen skog i forhold til rekreasjon?

Lavt				Høyt
1	2	3	4	5

Spørsmål 2.

Hvor stort fokus har du på lønnsomhet?

Lavt				Høyt
1	2	3	4	5

Spørsmål 3.

Hvor stort fokus har du på langsiktighet?

Lavt				Høyt
1	2	3	4	5

Spørsmål 4.

På hvilket nivå bidrar du selv innenfor det praktiske arbeidet i egen skog?

Ingenting				Alt
1	2	3	4	5

Spørsmål 5.

Hvordan mener du kontinuiteten (jammheten) din er i forhold til praktisk arbeid og/eller planlegging i egen skog?

Lavt				Høyt
1	2	3	4	5

Spørsmål 6.

Gir skogen deg noen ikke- økonomiske goder (f.eks. egen jakt), og hvor mye verdsetter du disse?

Lavt					Høyt
1	2	3	4	5	

Spørsmål 7.

Når du skal levere tømmer, hvor stor rolle spiller omdømmet til tømmerkjøper for deg?

Lite					Mye
1	2	3	4	5	

Spørsmål 8.

Hvor høyt verdsetter du tømmer og jakt fra/i egen skog?

Lavt					Høyt
1	2	3	4	5	

Spørsmål 9.

I hvilken grad mener du at skogen din gir deg muligheter?

Få					Mange
1	2	3	4	5	

Spørsmål 10.

Er økonomi viktig?

Ikke viktig					Meget viktig
1	2	3	4	5	

Spørsmål 11.

Er flerbruk (tilrettelegging for befolkningen, stier, rasteplasser osv.) i egen skog viktig for deg?

Ikke viktig					Meget viktig
1	2	3	4	5	

Spørsmål 12.

Er annen næring i egen skog viktig for deg?

Ikke viktig					Meget viktig
1	2	3	4	5	

Spørsmål 13.

Er vern i egen skog viktig for deg?

Ikke viktig					Meget viktig
1	2	3	4	5	

Spørsmål 14.

Mener du selv at du har noen goder knyttet til skogen din?

Få					Mange
1	2	3	4	5	

Spørsmål 15.

I hvilken grad har du vurdert andre alternativer enn tradisjonell skogsdrift i egen skog?

Ikke vurdert					Gjennomført
1	2	3	4	5	

Spørsmål 16.

Mener du det er viktig med langsiktighet?

Ikke viktig					Meget viktig
1	2	3	4	5	

Spørsmål 17.

Bor du på eiendommen?

Ja	Nei

Spørsmål 18.

Har du høyere utdanning?

Ja	Nei

Spørsmål 19.

Har du skogfaglig utdanning?

Ja	Nei
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Spørsmål 20.

Har du skogbruksplan for skogen din?

Ja	Nei
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Spørsmål 21.

Er du mann eller kvinne?

Mann	Kvinne
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Spørsmål 22.

Hvor gammel er du?

<input type="text"/>	År
----------------------	----

Spørsmål 23.

Hvis du skulle beskrive deg selv som skogeier, hvilke av de 6 forslagene under ville du brukt?

- Den tradisjonelle skogeieren
- Den moderate skogeieren
- Den forvaltningsaktive skogeieren
- Den entusiastiske skogeieren
- Den realistiske skogeieren
- Den pessimistiske skogeieren

<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>

7.2 Vedlegg 2 - Følgebrev



UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
INSTITUTT FOR NATURFORVALTNING

Avsender: Bjørn Erik Moe
Tlf: 98 08 33 16
E-post: bjorn.e.moe@gmail.com
Vareadr.: Kjerringvikveien 115, 3280 Tjodalyng

Dato: 22.02.2012

Til skogeiere i Mjøsen Skog BAs virkeområde

Jeg er inne i mitt andre og avsluttende år for utdanningen min ved Universitetet for Miljø og Biovitenskap (UMB), tidligere Norges Landbrukshøgskole. Jeg har fra før en bachelorgrad i utmarksforvaltning fra Høgskolen i Hedmark, avdeling Evenstad. Som en avslutning på min femårige utdannelse skal det gjennomføres et selvstendig forskningsprosjekt. Denne oppgaven blir hovedarbeidet for min mastergrad i skogfag ved UMB. Med på laget har jeg førsteamanuensis Sjur Baardsen og professor Ole Hofstad som veiledere.

Med bakgrunn i det man vet om dagens situasjon om skogbruksplanen, antar man at informasjon som blir gitt bør gjøres mer forståelig, og lettfattelig. Det er en del faguttrykk som blir brukt i skogbruksplanen, eller ”stammespråk”, som nok vanskeliggjør forståelsen av denne informasjonen. Oppgaven bygger i hovedsak på å undersøke disse forholdene, for å gjøre hverdagen din som beslutningstager i egen skog lettere.

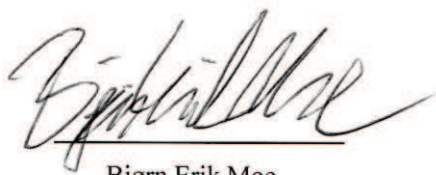
Mjøsen Skog BA har bidratt med kontaktinformasjon til aktuelle skogeiere til oppgaven. I første rekke ønsker vi å kartlegge dine holdninger og meninger om egen skog, samt at vi ønsker å få litt informasjon om deg som skogeier. Flere skogeiere mottar samme spørreskjema, og planen er at enkelte blir plukket ut for å treffe meg for en liten prat. Da ønsker jeg å spørre deg om dine tanker og meninger omkring temaene skog, skogbruksplanen

og hvordan informasjon gitt i planen og gjennom andre medier blir oppfatta av deg som skogeier.

Vi håper du kan finne tid til å svare på denne korte undersøkelsen **innen en uke**.

Du finner spørreskjemaet ved å [KLIkke HER](#)

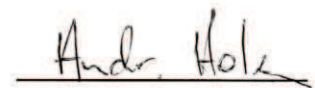
Skulle det være spørsmål, må du gjerne ta kontakt pr e-post: bjorn.e.moe@gmail.com eller per telefon: 98 08 33 16



Bjørn Erik Moe
Student



Sjur Baardsen
Førsteamanuensis



Andreas Holen
Mjøsen Skog BA

7.3 Vedlegg 3 - Intervjuguide

Innledning

- Informere om bakgrunn og formål
- Informere om hva intervjuet og sluttproduktet skal brukes til
- Taushetsplikt og anonymitet
- Spørre etter eventuelle uklarheter
- Starte opptak

Skogeieren

- Hvor lenge har du vært skogeier?
- Deltar du i den praktiske delen av skogsdrifta, eller kjøper du tjenester?
- Hvilke tjenester kjøper du?
- Hvilke aktører kjøper du tjenester av?

Skogeiers holdninger

- Synes du skogen du eier er interessant? (F.eks. utfordringer, muligheter, eierglede)
- Hva liker du aller best ved å være skogeier?
- Hvor ofte "besøker" du skogen din?
- Kan du rangere de 3 viktigste grunnene til "besøkene"?
- En skogeiendom kan ha mange ulike funksjoner i samfunnet - hva mener du er de viktigste for deg? (tømmer og ved, arbeidsplass, rekreasjon, dyre- og planteliv, friluftsmuligheter for allmennheten, utbygging eller andre utviklingsmuligheter)
- Hvor stor andel av husholdningens inntekter i fjor kom fra skogen din?
- Er økonomi viktig for deg når du tar beslutninger om skogen din?
- Hvis nei, hva er det viktigste?

Informasjon om skog

- Vil du si at du har gode kunnskaper om skog og drift av egen skog?
- Vet du om noen steder du kan få tilgang til informasjon knytta til forvaltning av skogen din?
- Kjenner du til Mjøsen Skog BA?

- Har du i løpet av siste året hatt kontakt med noen i Mjøsen Skog BA med tanke på rådgivning?
- Hvilke temaer er det du tar kontakt med Mjøsen Skog BA for å få hjelp til?
- Er du fornøyd med oppfølgingen du fikk?
- Kunne du ha tenkt deg et årlig fast møte eller samtale med gjennomgang og planlegging av kommende tiltak i skogen din?
- Hvem ville du hatt disse møtene/ samtalene med?
- Kjenner du til skogbrukssjefen i kommunen?
- Har du i løpet av siste året hatt kontakt med skogbrukssjefen i kommunen med tanke på rådgivning?
- Hvilke temaer er det du tar kontakt med skogbrukssjefen for å få hjelp til?
- Er du fornøyd med oppfølgingen du fikk?
- Er det ønskelig fra din side å ha tilgang til mer informasjon om skog og skogsdrift?
- Hvor kunne du tenke deg å finne denne informasjonen?
- I hvilken form (video, bilder, tekst) kunne du tenke deg å få informasjonen på?
- Ville du vært villig til å betale for dette, eventuelt hvor mye?
- Dersom du hadde hatt tilgang til mer informasjon om skog og skogrelaterte emner, hadde ditt behov for å kontakte skogbruksleder eller andre fagpersoner da blitt mindre?

Dersom skogeier har skogbruksplan

- Hva slags skogbruksplan har du?
- Hvorfor har du elektronisk/ papirversjon av skogbruksplanen?
- Hvor ofte "bruker" du skogbruksplanen?
- Er det noen grunn til at du ikke har den elektroniske/ papirversjonen av skogbruksplanen?
- Er du fornøyd med skogbruksplanen din?
- Hvordan oppfatter du skogbruksplanen? (forståelse, språk, informasjon som blir gitt osv.)

Dersom skogeier ikke har skogbruksplan

- Hvorfor har du ikke skogbruksplan?

Gjennomgang av skogbruksplanen - papirversjonen

Areal og nøkkelbiotoper/ miljøregistreringer

- Hvor stor er skogeiendommen din?
- Hvor stort er arealet med produserende skog?
- Vet du hva en nøkkelbiotop er, og må nøkkelbiotoper tas hensyn til på noen måte?
- Synes du dette bør være med i skogbruksplanen, eller er det overflødig/unyttig informasjon?

Kubikkmasse og beregnet hogstkvantum

- Vet du hva kubikkmasse er?
- Hvor mye tror du den stående kubikkmassen er verdt for din eiendom?
- Med bakgrunn i dette - hva kan du forvente av en ca. årlig inntekt (før skatt) fra skogen din?
- Synes du dette bør være med i skogbruksplanen, eller er det overflødig/unyttig informasjon?

Tilvekst

- Hva sier den totale tilveksten deg?
- Hva sier den gjennomsnittlige tilveksten/dekar deg?
- Hva sier den gjennomsnittlige tilvekstprosenten deg?
- Har du noen tanker om hvordan du kan benytte deg av dette i forvaltninga av skogen din?
- Synes du dette bør være med i skogbruksplanen, eller er det overflødig/unyttig informasjon?

Markslog, og vegetasjonstyper, bonitet, og hogstklassefordeling

- Hva tenker du på når vi prater om markslog, vegetasjonstyper, bonitet og hogstklassefordeling?
- Hva bruker du denne informasjonen til?

- Anser du dette som viktig informasjon for deg som skogeier?
- Synes du denne informasjonen bør være med i skogbruksplanen, eller er det overflødig/unyttig informasjon?

Enkel bestandsliste, bestandsliste hogstklasse III -V og bestandsoversikt

- Hva bruker du disse "listene" til?
- Mener du at disse "listene" er relevante for deg som skogeier?
- Har du noen nytte av disse, eller skaper de forvirring?
- Dersom de anses som nyttige: Hva mener du er det viktigste av informasjon du kan hente ut av denne lista?

Gjennomgang av skogbruksplanen - elektronisk versjon

- Bruker du den elektroniske skogbruksplanen?
- Hva bruker du primært den elektroniske versjonen til?
- Hvor ofte bruker du den?
- Synes du den elektroniske skogbruksplanen er lett å bruke/ lett forståelig?
- Hvilke funksjoner mener du er mest nyttige?
- Er det noen funksjoner som du mener er unyttige/ ikke relevante for deg?
- Kunne du tenke deg noen andre funksjoner?

Tanker og meninger om skogbruksplanen

- Mener du at andre momenter burde vært med i en skogbruksplan? (F.eks. økonomiske størrelser, "karbonregnskap", informasjon om tømmerkvaliteter eller lignende)
- Ville du da være villig til å betale mer for skogbruksplanen?
- Mener du at skogbruksplanen kunne inneholdt færre momenter enn dagens versjon?
- Mener du at da burde skogbruksplanen koste mindre?
- Hvis hvert enkelt faguttrykk var "klikkbart" og ledet deg til en informasjonsside med tekst, bilder eller video - hadde det hjulpet deg?
- Ville du være villig til å betale ekstra for dette?
- Hva tenker du om at skogbruksplanen i framtida kun blir tilgjengelig på nett?
- Kunne du tenke deg å få tilgang til skogbruksplanen på mobiltelefonen?

- Kunne du tenke deg å ha muligheten til å velge mellom forskjellige layouter av skogbruksplanen? (F.eks. at en ser ut slik som i dag, en bygger på at leseren kan noe om skog, mens den siste tar utgangspunkt i at leseren ikke kan noe om skog)

Oppsummering og avklaring

- Er det noen uklarheter til det vi har pratet om?
- Er det noe du vil legge til?
- Stoppe opptak